

แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี  
ของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

นางสาวรัชดาภรณ์ โปธิ์พาด



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Guidelines for Extension of Safety Vegetables Production Adhering to  
Good Agricultural Practices of Farmers in Khon Kaen Province**

**Miss Ratchadaporn Popad**



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives  
Sukhothai Thammathirat Open University

2021



**ชื่อวิทยานิพนธ์** แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร  
ในจังหวัดขอนแก่น

**ผู้วิจัย** นางสาวรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด **รหัสนักศึกษา** 2629002995

**ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

**อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร  
**ปีการศึกษา** 2564

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564 จำนวน 201 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 55.2 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 47.63 ปี ร้อยละ 59.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 53.0 สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 คน แรงงานเกษตรเฉลี่ย 3.46 คน การฝึกอบรมการผลิตผักเฉลี่ย 1.5 ครั้งต่อปี ประสบการณ์ผลิตผักเฉลี่ย 5.99 ปี ร้อยละ 30.3 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.22 ไร่ ร้อยละ 86.6 ถือครองที่ดินของตนเอง รายได้จากการทำเกษตรเฉลี่ย 47,982.09 บาทต่อปี ต้นทุนผลิตผักเฉลี่ย 4,571.49 บาทต่อปี รายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 16,338.81 บาทต่อปี ร้อยละ 42.2 แหล่งเงินทุนของตนเอง 2) เกษตรกรตัดสินใจผลิตผักปลอดภัยเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริม พื้นที่ปลูกผัก 7.66 ไร่ส่วนใหญ่ปลูกกะเพรา ปลูก 1 รอบต่อปี ช่วงเดือน สิงหาคม ถึง กันยายน จำหน่ายแบบผักสด โดยจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรง เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับน้อย ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ 3) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในระดับมาก ด้านการสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก และมีความต้องการการส่งเสริมระดับมาก ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล 4) เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก คือ ขาดแหล่งเงินทุน และเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมในระดับมากคือ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูกลง เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น

**คำสำคัญ** แนวทางการส่งเสริม การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

**Thesis title:** Guidelines for Extension of Safety Vegetables Production Adhering to Good Agricultural Practices of Farmers in Khon Kaen Province

**Researcher:** Miss Ratchadaporn Popad; **ID:** 26290002995;

**Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

**Thesis advisors:** (1) Dr. Benchamas Yooprasert, Associate Professor;

(2) Dr.Nareerut Seerasarn, Assistant Professor; **Academic year:** 2021

### Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions of farmers 2) safety vegetable production conditions according to good agricultural practice of farmers 3) extension conditions and needs for extension in safety vegetable production according to good agricultural practice of farmers 4) problems and suggestions regarding the extension of safety vegetable production towards to good agricultural practice of farmers.

The population of this study was 201 vegetable production farmers who participated in the extension of agricultural product according to GAP standard to develop quality agricultural product to reach the standard in 2021. The sample size of 134 people was determined by using Taro Yamane formula and simple random sampling method through lotto picking according to the farmer's names by predetermined proportion. Data were collected by conducting structured interview and were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking.

The results of the research found out that 1) 55.2% of farmers were female, 59.0% had the average age of 47.63 years old, 53.0% completed junior high school education, had the average member in the household of 3.77 people, had the average agricultural labor of 3.46 people. The average vegetable production training was 1.5 time/year, the average vegetable production experience was 5.99 years, 30.3% were members of agricultural group, the average land ownership, 86.6% owned their own land, the average income from agriculture was 47,982.09 Baht/year, the average vegetable production cost was 4,571.49 Baht/year, the average income from vegetable production was 16,338.81 Baht/year, and 42.2% used their own funding source. 2) Farmers decided to produce safety vegetable because of the extension officers with the vegetable production area of 7.66 Rai. Most of them grew holy basil, grew 1 round/year during August to September, and sold in the form of fresh production directly to the consumers. Farmers practiced according to good agricultural practice at the low level in the aspect of data recording and follow-up evaluation. 3) Farmers received the extension at the high level regarding the support for farmers to be able to create network in vegetable production and wanted to receive the extension at the high level in data recording and storage. 4) Farmers faced with the problem at the high level on the lack of funding. They agreed with the suggestion regarding the extension at the high level on the aspect that there should be the support in accessing quality and cheap production factor sources such as seeds and fertilizer.

**Keywords:** Extension guideline, Safety vegetable production towards to good agricultural practice

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก  
เกษตรกร ผู้นำทุกหมู่บ้านในอำเภอโนนศิลา อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเปือยน้อย และอำเภอพระยืน  
จังหวัดขอนแก่น และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร  
ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่  
ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชา  
เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ชี้แนะ  
แนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้วิจัย ด้วยความเอาใจใส่ ติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด  
ส่งผลให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณเกษตรอำเภอ โนนศิลา อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเปือยน้อย และอำเภอพระยืน  
สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น และ  
เพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และที่  
สำคัญขอขอบคุณเกษตรกรในอำเภอโนนศิลา อำเภอบ้านไผ่ อำเภอเปือยน้อย และอำเภอพระยืน  
จังหวัดขอนแก่น ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในความความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อ  
การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากทุกคนในครอบครัว ที่คอยห่วงใย  
และให้กำลังใจเสมอมา ตลอดจนบุคคลต่างๆ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้นำไปสู่ความสำเร็จ ผู้วิจัยจึง  
ขอขอบพระคุณไว้ใน โอกาสนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็ประโยชน์และสามารถ  
ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่  
บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด

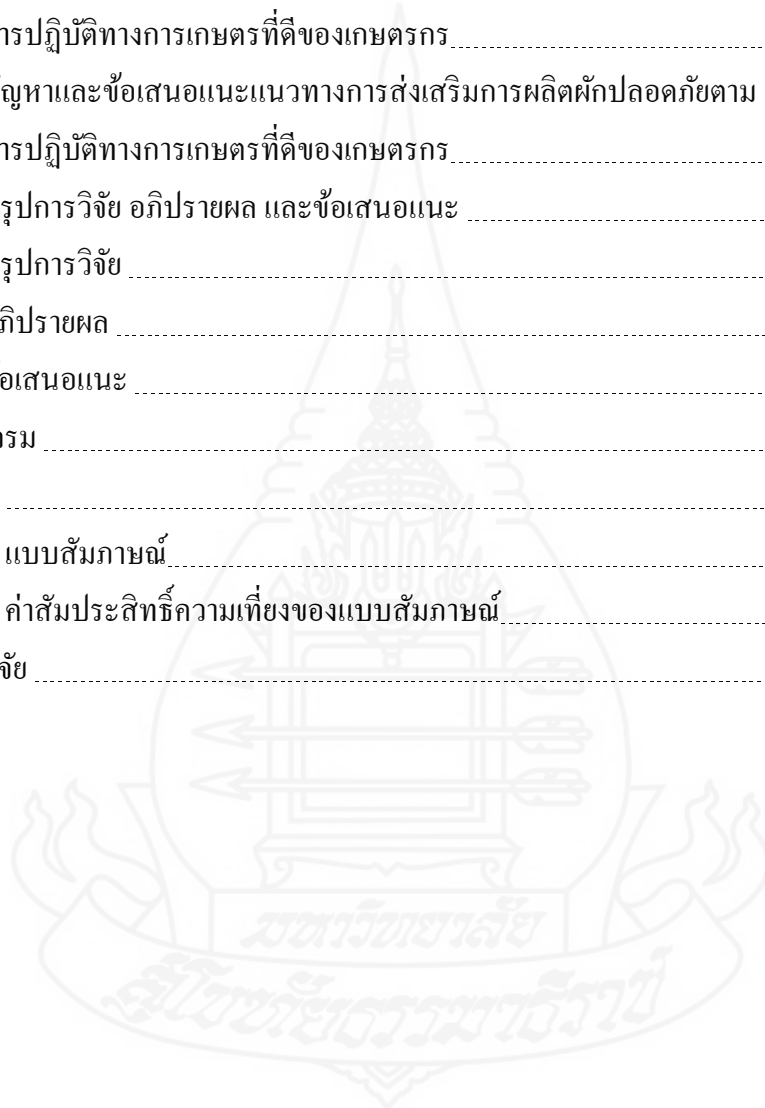
กุมภาพันธ์ 2565

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ณ
สารบัญภาพ .....	ญ
บทที่ 1 บทนำ .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย .....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย .....	4
ขอบเขตการวิจัย .....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....	8
บริบททั่วไปของพื้นที่จังหวัดขอนแก่น .....	8
สถานการณ์การส่งเสริมการปลูกผักในจังหวัดขอนแก่น .....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร .....	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ .....	15
การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี .....	17
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล .....	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	41
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร .....	41
สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	48

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การได้รับการส่งเสริมและความต้องการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตาม	
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	56
ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตาม	
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร.....	67
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	80
สรุปการวิจัย .....	80
อภิปรายผล .....	90
ข้อเสนอแนะ .....	97
บรรณานุกรม .....	100
ภาคผนวก .....	104
ก แบบสัมภาษณ์ .....	105
ข ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ .....	118
ประวัติผู้วิจัย .....	125





สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรของจังหวัดขอนแก่น .....	10
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ .....	35
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย .....	42
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ .....	45
ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี .....	48
ตารางที่ 4.4 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	51
ตารางที่ 4.5 สรุปการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	55
ตารางที่ 4.6 การได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	56
ตารางที่ 4.7 สรุปการได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	61
ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	62
ตารางที่ 4.9 สรุปความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	67
ตารางที่ 4.10 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	68
ตารางที่ 4.11 สรุปปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร .....	72
ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี .....	73
ตารางที่ 4.13 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี .....	78

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดงานวิจัย .....	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดขอนแก่น .....	9
ภาพที่ 4.1 โมเดลแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น .....	79



# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พืชผักเป็นพืชอาหารที่หาได้ง่าย ราคาถูก อุดมด้วยคุณค่าทางอาหาร มีประโยชน์ต่อร่างกาย และเป็นที่ยอมรับมารับประทานกันมากทั้งแบบทานสดและปรุงเป็นอาหาร นอกจากนี้พืชผักจะมีคุณค่าทางอาหารทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง ยังเป็นพืชที่มีอายุค่อนข้างสั้น ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวเร็ว จึงสามารถปลูกหมุนเวียนได้หลายครั้งบนพื้นที่เดียวกัน ทำให้ประเทศไทยมีผลผลิตพืชผักที่หลากหลายและต่อเนื่องตลอดทั้งปี รวมทั้งมีเทคโนโลยีการผลิตที่ค่อนข้างสูงกว่าประเทศคู่แข่งในภูมิภาคที่มีสินค้าประเภทเดียวกัน มีคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เขตบริหารพิเศษฮ่องกง ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา การส่งออกพืชผักและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยในปี 2563 มีปริมาณส่งออก 550,567 ตัน คิดเป็นมูลค่า 26,838,645 ล้านบาท เช่น หน่อไม้ฝรั่ง ส่งออก 139.98 ล้านบาท มะเขือเทศ ส่งออก 347.44 ล้านบาท และข้าวโพดอ่อน หรือแช่เย็น ส่งออก 1,055.26 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) จากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก และเงื่อนไขทางการค้าต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการค้าสินค้าเกษตรของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก ในปัจจุบันการค้าอาหารระหว่างประเทศ มีความต้องการสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับสินค้าอาหารปลอดภัย มีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเริ่มหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพกันมากขึ้น

จากกระแสความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัยยังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผักปลอดภัยกำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นด้วย เกษตรกรจึงหันมาให้ความสำคัญการผลิตพืชผักให้สอดคล้องตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค การผลิตพืชผักปลอดภัยจะช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร เชื่อมโยงได้ว่าผลผลิตมีสารเคมีตกค้างไม่เกินค่ามาตรฐาน ส่งผลให้เกษตรกรเพิ่มรายได้ มีสุขภาพดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้บริโภคได้รับประทานผลผลิตที่ปลอดภัย และมีส่วนร่วม ในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ยังเป็นการสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าการส่งออกผลผลิตพืชผัก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) การปลูกผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยเร่งรัดในสาระที่สำคัญ

เช่น นโยบายการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าเกษตร ซึ่งได้ดำเนินการกำหนดคุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกให้มีการพัฒนาระบบการผลิตที่มีการควบคุมคุณภาพแบบครบวงจร เพื่อให้มาตรฐานสินค้าเกษตรสอดคล้องกับมาตรฐานสุขอนามัยระหว่างประเทศ รวมถึงสนับสนุนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยเกษตรกรผู้ผลิตต้องสมัครเข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อออกไปรับรองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ในพืชแต่ละชนิด (ณัฐวุฒิ จันทอง และพหล ศักดิ์คะหัทธน์, 2559) กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่มีภาระในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้ทักษะและความชำนาญ สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคจะให้ความสำคัญและเลือกบริโภคสินค้าที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานแต่เกษตรกรในฐานะผู้ผลิตยังไม่มีความรู้และความชำนาญในการผลิตที่มีการควบคุมและต้องปฏิบัติตามมาตรฐานระบบการผลิต จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาการเกษตรให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืชตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยมีคุณภาพและได้มาตรฐานเกิดความยั่งยืนในระบบการผลิตและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ และปี 2564 กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน โดยการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรพร้อมสนับสนุนการจัดการและพัฒนาผลผลิตสินค้าเกษตร GAP ในขั้นต้น เพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP)

ในปี 2564 จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ปลูกพืชผักทั้งสิ้น 27,252.25 ไร่ จากพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 4,200,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.65 โดยมีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 41,933,953 กิโลกรัม จำนวน 11,187 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2564) แต่ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ เกษตรกรมีความรู้ในด้านการผลิตผักที่ถูกต้องตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ขาดเทคโนโลยีในการจัดระดับพื้นที่ เช่น การปลูกผัก การดูแลรักษา และในสถานการณ์การค้าโลกในปัจจุบัน ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพในการบริโภคอาหารและการค้าระหว่างประเทศ ยังมีรูปแบบมาตรฐานและกฎระเบียบต่างๆ เช่น การประเมินสารเจือปนในอาหาร สารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร รวมไปถึงวิธีการปฏิบัติในกระบวนการผลิต การปลูกผัก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และจำหน่าย รวมทั้งค่าจ้างแรงงาน มีราคาสูง ผลผลิตมีคุณภาพต่ำและมีสารเคมีตกค้าง ประกอบกับปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช สารกำจัดวัชพืช อุปกรณ์การเกษตรมีราคาสูง

สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564 ผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกรในพื้นที่อำเภอโนนศิลา อำเภอพระยืน อำเภอเปือยน้อย และอำเภอบ้านไผ่

เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการผลิตผักที่ถูกต้องเหมาะสม เน้นผลผลิตที่มีคุณภาพดี และเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตผัก และมีการตรวจประเมินแปลงผักของเกษตรกร เบื้องต้นก่อนการยื่นคำร้องขอรับรองมาตรฐานสินค้าตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากกรมวิชาการ เกษตร ซึ่งผลการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร ตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP อย่างถูกต้องและครบถ้วน อาจเป็นเพราะในการอบรมในเชิงวิชาการ ให้ความรู้แก่เกษตรกร อาจยังสื่อสารไม่เข้าใจเพียงพอ เนื่องด้วยระยะเวลาและสื่อการเรียนรู้ยังไม่เป็นที่ต้องการของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรยังมีความรู้ในเรื่องแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษา การขนส่ง สุขลักษณะส่วนบุคคล บันทึกข้อมูลและการตามสอบ ทำให้ยังมีต้นทุนในการผลิตสูง ใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีป้องกันศัตรูพืชไม่ถูกต้อง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษานำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน พัฒนา ส่งเสริมให้การสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้มีการส่งเสริมให้แก่เกษตรกรได้ตามความต้องการ ทั้งด้านประเด็นการส่งเสริมวิธีการส่งเสริมและด้านการสนับสนุน ที่จะมียผลทำให้เกิดการดำเนินงานส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริม และพัฒนาการผลิตผักปลอดภัย รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรยิ่งขึ้น นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการผลิตผักของเกษตรกร รวมทั้งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขเคมีตกค้างในผักให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่นมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น

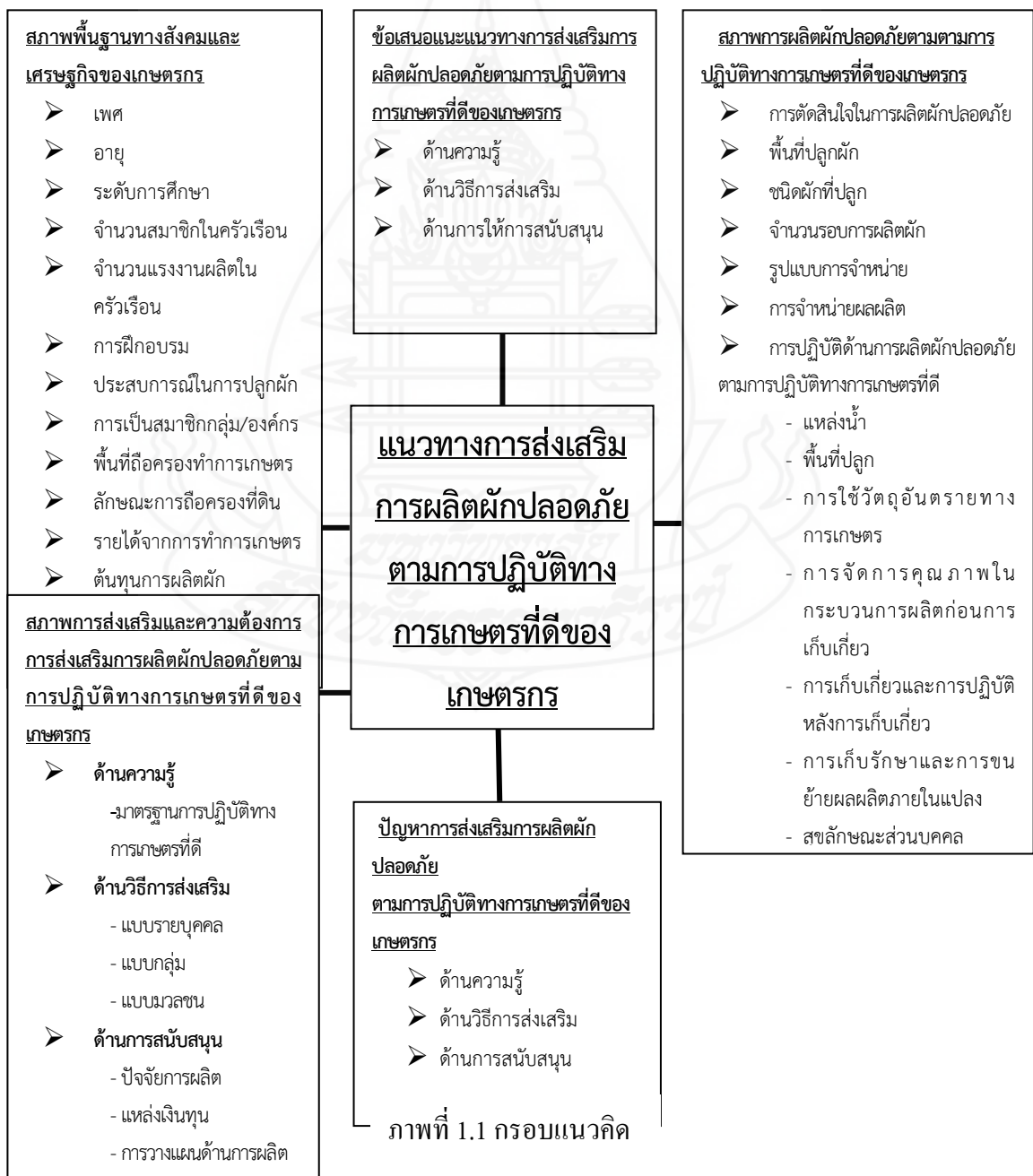
2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

### 3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้



#### 4. ขอบเขตการวิจัย

**4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่** เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 ในจังหวัดขอนแก่น

**4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา** การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาในประเด็นสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย และแนวทางการส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น

**4.3 ขอบเขตเชิงเวลา** การวิจัยครั้งนี้ ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือน ตุลาคม 2564 ถึง ธันวาคม 2564

#### 5. นิยามศัพท์เฉพาะ

**5.1 เกษตรกร** หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 ในจังหวัดขอนแก่น

**5.2 ผักปลอดภัย** หมายถึง พืชผักหรือผลผลิตที่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันและปราบศัตรูพืช รวมทั้งใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อการเจริญเติบโต ผลผลิตที่ได้จะต้องมีสารพิษตกค้างไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538

**5.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผัก** หมายถึง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตผัก ตั้งแต่ การบริหารจัดการแหล่งน้ำ การบริหารจัดการพื้นที่ การวางแผนการผลิตผักปลอดภัย การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูกและดูแลรักษา การให้น้ำ การป้องกันกำจัดวัชพืช และการเก็บเกี่ยว

**5.4 แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** หมายถึง แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตผัก ประกอบด้วย แนวทางการส่งเสริมด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม และการส่งเสริมด้านการสนับสนุน

**5.5 การส่งเสริมด้านเนื้อหาความรู้**เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การได้รับการส่งเสริมเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการผลิต ในประเด็นการบริหารจัดการแหล่งน้ำ การบริหารจัดการพื้นที่ การวางแผนการผลิตผักปลอดภัย การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูกและดูแลรักษา การให้น้ำ การป้องกันกำจัดวัชพืช และการเก็บเกี่ยว

**5.6 สภาพการส่งเสริม** หมายถึง การได้รับการส่งเสริมด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม แบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน และด้านการสนับสนุน

**5.7 การส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม** หมายถึง การได้รับการส่งเสริมจากวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน

**5.8 การส่งเสริมด้านการสนับสนุน** หมายถึง การได้รับการสนับสนุน ด้านปัจจัยการผลิต ด้านแหล่งเงินทุน ด้านการวางแผนการผลิต ด้านการรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย

**5.9 ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** หมายถึง ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการ ด้านเนื้อหาความรู้ การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุน

**5.10 ปัญหาในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** หมายถึง ปัญหาในการส่งเสริมในประเด็นเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิธีการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการส่งเสริมด้านการสนับสนุน

**5.11 ข้อเสนอแนะแนวการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** หมายถึง ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมในประเด็นเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิธีการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการส่งเสริมด้านการสนับสนุน

## 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกรสามารถนำข้อมูลจากการศึกษา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น



6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้แก่เกษตรกรให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น

6.3 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลจากการศึกษามาใช้กำหนดเป็นแนวทางในการจัดการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น



## บทที่ 2

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นดังนี้

1. บริบททั่วไปของพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น
2. สถานการณ์การส่งเสริมการปลูกผักในจังหวัดขอนแก่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
5. การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. บริบททั่วไปของพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น

บริบททั่วไปของจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลชีวภาพ ข้อมูลทางสังคม รายละเอียดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด ปี 2563 (สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น, 2563) ดังนี้

##### 1.1 ข้อมูลทางกายภาพ

###### 1.1.1 ที่ตั้งและภูมิประเทศ

จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 - 17 องศาเหนือและเส้นแวงที่ 101 - 103 องศาตะวันออก ซึ่งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 445 กิโลเมตร มีพื้นที่ 10,885.99 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6.8 ล้านไร่ ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบ มีลักษณะสูงต่ำสลับเป็นลูกคลื่นลาดเทไปทางทิศตะวันออกและทิศใต้ มีที่ราบลุ่มแถบลุ่มน้ำชีและลุ่มน้ำพอง พื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ย 100 - 200 เมตร

###### 1.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ - ติดกับจังหวัดอุดรธานี เลย และหนองบัวลำภู

- ทิศใต้ - ติดกับจังหวัดนครราชสีมาและบุรีรัมย์  
 ทิศตะวันออก - ติดกับจังหวัดกาฬสินธุ์และมหาสารคาม  
 ทิศตะวันตก - ติดกับจังหวัดชัยภูมิและเพชรบูรณ์



ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดขอนแก่น  
 ที่มาแผนที่ไทย.คอม (2564)

### 1.1.3 ภูมิอากาศ

ในรอบปี 2559 อุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 38.4 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 17.5 องศาเซลเซียส

### 1.2 ข้อมูลประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,801,753 คน เป็นชาย 889,133 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 ของประชากรทั้งหมด และเป็นหญิง 912,620 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 ของประชากรทั้งหมด ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวน 510,219 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ส่วนประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขต

เทศบาลมีจำนวน 1,291,534 คน หรือร้อยละ 71.7 ความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัดเท่ากับ 165.5 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 3.1 คน

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรของจังหวัดขอนแก่น

อำเภอ	รวม	ชาย	หญิง
เมืองขอนแก่น	413,759	198,908	214,851
บ้านฝาง	55,010	27,466	27,544
พระยืน	34,791	17,057	17,734
หนองเรือ	93,658	46,564	47,094
ชุมแพ	123,944	61,613	62,331
สีชมพู	78,390	39,138	39,252
น้ำพอง	114,157	56,872	57,285
อุบลรัตน์	44,658	22,356	22,302
กระนวน	78,932	39,208	39,724
บ้านไผ่	100,735	49,828	50,907
เปือยน้อย	20,114	10,106	10,008
พล	87,036	43,065	43,971
วางใหญ่	29,574	14,615	14,959
วางน้อย	42,021	20,917	21,104
หนองสองห้อง	78,214	39,096	39,118
ภูเวียง	72,435	36,106	36,329
มัญจาคีรี	71,479	35,527	35,952
ชนบท	48,643	23,862	24,781
เขาสวนกวาง	38,381	19,212	19,169
ภูผาม่าน	23,114	11,585	11,529
ซำสูง	23,796	11,777	12,019
โคกโพธิ์ไชย	25,578	12,814	12,764
หนองนาคำ	23,829	11,855	11,974
บ้านแฮด	32,910	16,336	16,574
โนนศิลา	26,613	13,339	13,274
เวียงเก่า	19,982	9,911	10,071
<b>รวม</b>	<b>1,801,753</b>	<b>889,133</b>	<b>912,620</b>

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น (2564)

### 1.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่การเกษตร 4,219,427 ไร่ (ร้อยละ 62.02 ของพื้นที่จังหวัด) โดยพืชที่สำคัญ คือ ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน และสัตว์เศรษฐกิจสำคัญ คือ โคเนื้อ สุกร ไก่เนื้อ และโคนม ดังนี้

#### 1.3.1 พืชเศรษฐกิจ

- 1) **ข้าวนาปี** มีเนื้อที่ปลูก 2,309,899 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 2,044,848 ไร่ ผลผลิตรวม 694,555 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 340 กิโลกรัมต่อไร่
- 2) **ข้าวนาปรัง** มีเนื้อที่ปลูก 10,451 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 10,246 ไร่ ผลผลิตรวม 5,344 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 510 กิโลกรัมต่อไร่
- 3) **มันสำปะหลัง** มีเนื้อที่ปลูก 206,444 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 206,315 ไร่ ผลผลิตรวม 683,735 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,314 กิโลกรัมต่อไร่
- 4) **อ้อย** มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 596,319 ไร่ ผลผลิตรวม 5,414,572 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 9,080 กิโลกรัมต่อไร่

### 1.4 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

#### 1.4.1 ทรัพยากรดิน

พื้นที่ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 10,885.99 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6.8 ล้านไร่ จะแบ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตร พื้นที่รกร้างว่างเปล่า พื้นที่เมือง และพื้นที่แหล่งน้ำ

#### 1.4.2 แหล่งน้ำ

1) **น้ำผิวดิน** จังหวัดขอนแก่นอยู่ในเขตของกลุ่มน้ำหลัก 2 กลุ่มน้ำ คือ กลุ่มน้ำมูล และกลุ่มน้ำชี พื้นที่กลุ่มน้ำมูล ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำสาขาที่ไหลลงลำห้วยแอก ลำห้วยสะแตก และลำพังชู ในส่วนพื้นที่กลุ่มน้ำชี ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำอุบลรัตน์ กลุ่มลุ่มน้ำที่ไหลลงลำน้ำพอง ตอนล่าง กลุ่มลุ่มน้ำที่ไหลลงแม่น้ำชี และกลุ่ม ลุ่มน้ำสาขาลำปาวตอนบน โดยมีลำน้ำสายหลักที่ไหลผ่านจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ลำน้ำพอง ลำน้ำเชิญ และลำน้ำชี ซึ่งสามารถแบ่งพื้นที่จังหวัดขอนแก่นทั้งหมดออกเป็น 11 ลุ่มน้ำ

2) **น้ำบาดาล** แหล่งน้ำบาดาลในกลุ่มน้ำชี ส่วนใหญ่อยู่ในชั้นหินแข็ง (Consolidated rock) ของหินชุดโคราชและหินภูทอก ในพื้นที่น้ำใต้ดินแทรกตัวอยู่ในหินเหล่านี้ ตามรอยแตกและรอยต่อของหิน อีกทั้งหน่วยหินมหาสารคามมีลักษณะพิเศษ คือ มีชั้นหินเกลือแทรกอยู่หลายชั้นจึงทำให้น้ำบาดาลในกลุ่มน้ำชีมีความแปรผันไม่แน่นอนทั้งปริมาณและคุณภาพ แม้ในบริเวณที่ใกล้เคียง เช่น กรณีบาดาล 2 บ่อ ที่อยู่ใกล้กันบ่อหนึ่งอาจเจาะผ่านรอยแตกของหินทำให้

น้ำมาก แต่อีกบ่อหนึ่งแห้งเพราะบังเอิญไม่พบรอยแตกของหินเลย เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้การแปลความจากหลุมเจาะหรือจากแผนที่น้ำใต้ดินจึงมีโอกาสผิดพลาดได้มาก ทั้งด้านอัตราการไหลน้ำและคุณภาพของน้ำบาดาล

## 2. สถานการณ์การส่งเสริมการปลูกผักในจังหวัดขอนแก่น

พืชผักในจังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 27,252.25 ไร่ ผลผลิตรวม 41,933 ตัน ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกพืชผักสวนครัว เช่น หอมแบ่ง ผักบุ้ง ผักขึ้นฉ่าย คะน้า ผักกวางตุ้ง พริก ผักชีจีน ผักกาด ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ มะเขือเทศ ตะไคร้ บวบ หน่อไม้ฝรั่ง แตงกวา กุยช่าย กะหล่ำปลี ผักชีลาว หัวไชเท้า แมงลัก ฟักทอง กะเพรา โหระพา ชะอม หอมแดง ผักหวาน มะนาว ฯลฯ

ในปี 2564 จังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย ในโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564 มีเกษตรกรเป้าหมายทั้งหมด 201 ราย ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอโนนศิลา อำเภอเปือยน้อย และอำเภอพระยืน ตามนโยบายการดำเนินการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของกรมส่งเสริมการเกษตร (2564) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานส่งเสริมระบบการรับรองมาตรฐาน GAP พืช ดังนี้

**2.1 กิจกรรมอบรมเกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐาน GAP และศึกษาดูงาน** เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ด้านวิชาการ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในการผลิต สินค้าเกษตรตามระบบมาตรฐาน GAP ได้ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ และหรือร่วมกับศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.) ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาเกษตรกรเป้าหมาย พร้อมจัด ศึกษาดูงานในแปลงตัวอย่างหรือสถานประกอบการที่มีศักยภาพด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้กับ เกษตรกรเป้าหมาย

**2.2 กิจกรรมติดตามให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น** โดยให้เจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาเกษตรกร จัดทำแผนออกติดตามให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกรและ ดำเนินการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ และจัดทำเอกสารสนับสนุน ตามระบบการจัดการคุณภาพและมาตรฐาน GAP ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

**2.3 กิจกรรมสนับสนุนการจัดการและพัฒนาผลิตผลสินค้าเกษตร GAP** ในขั้นต้นเพื่อเป็นการพัฒนาต่อยอดจากงานส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐาน GAP โดยสำนักงาน เกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอและหรือร่วมกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมรับฟังความเห็นเพื่อให้ทราบความต้องการพัฒนา ผลิตผลทางการเกษตรของเกษตรกรหรือของกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้ตรงตามความต้องการ โดยการสนับสนุนให้ เน้นในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรมีการดำเนินการร่วมกัน

แนวทางการสนับสนุนสามารถเป็นการให้วัสดุและหรือ การให้ความรู้ทางวิชาการด้านการตลาด การแปรรูปผลผลิต บรรจุภัณฑ์ (packaging) แบนด์/โลโก้สินค้า การทำ QR-Code แนะนำประชาสัมพันธ์สินค้า เกษตร GAP ของกลุ่ม ประสานเชื่อมโยงกับตลาดในขั้นต้นได้ เป็นต้น

จากการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น มีเกษตรกรเข้าทั้งหมด 201 ราย ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอโนนศิลา อำเภอเมืองน้อย และอำเภอพระยืน พบว่ามีการดำเนินงานทั้งการอบรมให้ความรู้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต ซึ่งมีเกษตรกรที่นำความรู้ที่ได้จากการส่งเสริม การสนับสนุน ไปปฏิบัติจริงและได้รับการรับรองมาตรฐานคิดเป็นร้อยละ 5 เกษตรกรที่นำไปปฏิบัติแต่ไม่ต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 35 และเกษตรกรที่ไม่นำไปปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 60

### 3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

#### 3.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ๆ ทางเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนและเกษตรกร พร้อมติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข

พัฒนา สุขประเสริฐ (2557 ,น. 34) การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนาด้านการเกษตรและสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกษตรกรและครอบครัวได้มีปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอมีความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องจนทำให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในขณะที่ชุมชนและสังคมก็มีความมั่นคงด้านอาหารรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศก็อยู่ในภาวะที่สมดุลและก็เป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนต่อการพัฒนาเป็นอย่างดี

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2561, น.4-17) ได้ให้ความหมายว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หมายถึง กระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอดีกินพอดี และมี

ความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคงและมั่นคงในที่สุด

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้านการเกษตร การให้คำปรึกษา คำแนะนำ โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นให้เกษตรกรใช้ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

### 3.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2561, น.4-41) กล่าวว่าวิธีการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรเป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นวิธีการสอน หรือฝึกอบรมวัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

3.3 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented) แบ่งได้ 3 วิธี ได้แก่

3.3.1 **วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method)** เป็นการส่งเสริมโดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ และถ่ายทอดความรู้กับเกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล เช่น การเยี่ยมชมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ

3.3.2 **วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method)** เป็นการส่งเสริมแก่กลุ่มบุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากขั้นสนใจ (Interest) ไปสู่การทดลองทำดู (Trial) และ หากเป็นที่พอใจแล้ว ก็อาจไปถึงขั้นยอมรับ (Adoption) เลยก็ได้ ซึ่งวิธีการที่นิยมใช้ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงานนอกสถานที่

3.3.3 **การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method)** การส่งเสริมแบบมวลชนโดยสื่อมวลชน (Mass Media) จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม (Innovations) ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชนก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดีและใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่าง



กว้างขวาง สื่อสารมวลชนที่นำมาใช้ได้ดีในการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ ภาพ โฆษณาหรือโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ การจัดนิทรรศการ

เฉลิมศักดิ์คุ้มศิริ (2553, น. 6-44) ได้จำแนกวิธีการส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมรายบุคคลวิธีนี้ทำให้นักส่งเสริมการเกษตรสามารถเข้าถึงเกษตรกรทราบถึงปัญหาที่แท้จริงแต่การส่งเสริมลักษณะนี้ทำให้ส่งเสริมได้น้อยรายประกอบด้วย การเยี่ยมที่บ้านและไ้ร่านบุคคลมาพบ ณ สำนักงานการติดต่อทางจดหมายและการติดต่อทางโทรศัพท์

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มเป็นการถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแต่ไม่ควรมากเกินไปประกอบด้วยการประชุมเกี่ยวกับการส่งเสริมการสาธิตทัศนศึกษาการจัดฝึกอบรมพิเศษ การทดสอบในท้องถิ่นและการจัดงานวันเกษตร

3) วิธีการส่งเสริมมวลชนประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ นิทรรศการเอกสารเผยแพร่ วิทยุภาพยนตร์โทรทัศน์การประกวดการณรงค์

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้ความรู้และเทคโนโลยีกับบุคคลเป้าหมาย แจ้งข่าวสาร แนะนำจูงใจให้ปฏิบัติ หรือรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่งวิธีการส่งเสริมการเกษตร แบ่งเป็น 3 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน

#### 4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ แบ่งเป็น 2 ประเด็น อันได้แก่ ความหมาย และประเภทความต้องการ และทฤษฎีความต้องการและระดับความต้องการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

##### 4.1 ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ

พจนานุกรมในไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 468) ความต้องการ หมายถึง ความอยากได้ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งรบกวนกระตุ้นมีแรงขับภายในเกิดขึ้นทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้วร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

เติมศักดิ์ ทวณิช (2546, น.150) ความต้องการ หมายถึง ปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงขับและแรงจูงใจในตัวบุคคลคือเมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นนั้นเนื่องมาจากร่างกายอยู่ใน

สภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไปหรือสูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติโดยแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่คือ

**4.1.1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)** ได้แก่ ความต้องการน้ำ อากาศ การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ ความต้องการเหล่านี้จะต้องอยู่ในสภาวะสมดุล มิฉะนั้นจะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขจัดส่วนเกินความต้องการออกไปจากร่างกาย

**4.1.2 ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs)** เป็นความต้องการที่บุคคลจะได้อาหารโดยต้องอาศัยการตอบสนองจากคนอื่น ๆ ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคมต้องการความเคารพนับถือและความภาคภูมิใจ เป็นต้น

จักรพงษ์ ไชยวงศ์ (2550) กล่าวว่า ความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมแสวงหาสิ่งต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นนั้นเพราะมีความต้องการต่างๆ ที่เป็นแรงขับทางกายภาพเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์จะสนองความต้องการของตนที่เกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่องเมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต้นแล้วความต้องการขั้นต่อไปก็จะเกิดขึ้นมาไม่มีวันสิ้นสุด จึงมีผลให้บุคคลเกิดการแสวงหาสิ่งอื่นๆต่อไปและเป็นการพัฒนาไปตามลำดับขั้นและจนท้ายสุดนั้นคือการนำตนเองไปสู่ระดับสูงสุดด้วยการพัฒนาศักยภาพของตนเองรวมทั้งความต้องการทางด้านจิตใจจะมีส่วนช่วยให้เกิดแรงขับในการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วย

กล่าวโดยสรุป ความต้องการ หมายถึง ความรู้สึกทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุล และกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ ได้แก่ ความต้องการทางร่างกายหรือความต้องการปัจจัย 4 ความมั่นคงปลอดภัยและความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัยขึ้น ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายกลับสู่สภาวะปกติ

## 4.2 ทฤษฎีความต้องการ

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น.2-26) ได้กล่าวถึงกลุ่มทฤษฎีความต้องการ สรุปได้ดังนี้

ความต้องการ มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือความประสงค์ ความต้องการเป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อสนองความปรารถนา โดยความต้องการนี้แบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 ประเภท คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางด้านพื้นฐาน ความต้องการทางด้านจิตใจ และสังคม โดยทฤษฎีความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ได้แก่

#### 4.2.1 ทฤษฎีความต้องการของอับบราฮัม เอช. มาสโลว์ อับบราฮัม เอช. มาสโลว์

(Abraham H Maslow) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (hierarchy of human needs) โดยเชื่อว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้น โดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ดังนี้ 1) ความต้องการทางกายภาพ 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย 3) ความต้องการทางสังคม 4) ความต้องการการยกย่อง 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต

#### 4.2.2 ทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรเดอริก ออวิง เฮอร์ชเบิร์ก เฟรเดอริก ออวิง เฮอร์ชเบิร์ก

(Frederick Irving Herzberg) นักจิตวิทยาอุตสาหกรรม ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจที่นิยมแพร่หลายอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎี 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) สิ่ง queพอใจหรือปัจจัยจูงใจ 2) สิ่งที่ไม่พอใจ หรือปัจจัยอนามัย

#### 4.2.3 ทฤษฎีความต้องการของแมคคลีแลนด์ เดวิด แมคคลีแลนด์ ได้เสนอทฤษฎี

ความต้องการจากการเรียนรู้ (learned needs theory) โดยมีแนวคิดที่ว่ามนุษย์มีการเรียนรู้ความต้องการจากสังคมที่เกี่ยวข้อง จนมีความต้องการที่ถูกก่อตัวและพัฒนาตลอดช่วงชีวิตของตน แมคคลีแลนด์ ได้กำหนดความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความผูกพัน และความต้องการอำนาจ

#### 4.2.4 ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ เคลย์ตัน อัลเดอร์เฟอร์ จัดกลุ่มความ

ต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งรู้จักกันดีในทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎี ERG (ERG theory) ได้แก่ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ และความต้องการก้าวหน้า

กล่าวโดยสรุปความต้องการ คือ การที่มนุษย์มักจะถูกกระตุ้น โดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพอใจ ดังนี้ 1) ความต้องการทางกายภาพ 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย 3) ความต้องการทางสังคม 4) ความต้องการการยกย่อง 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งทั้งหมดเกิดจากเหตุผล คือ การดำรงชีวิตให้มีความสุขนั่นเอง

## 5. การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ได้กล่าวถึงพืชผักปลอดภัย ในประเด็นความหมาย การจำแนกชนิดของพืชผัก สรุปได้ ดังนี้

พืชผัก หมายถึง พืชที่สามารถนำส่วนต่าง ๆ เช่น ใบ ลำต้น ดอก ผล และราก มาบริโภคได้ ไม่ว่าจะเป็นบริโภคสดหรือทำให้สุกก่อนรับประทาน อาจใช้เป็นส่วนประกอบหลักหรือส่วนประกอบรอง หรือเป็นเครื่องเคียงช่วยให้น่ารับประทานยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นพืชล้มลุกมีลักษณะอวบน้ำ อ่อนนุ่ม มีรสค่อนข้างหวาน และที่สำคัญคือต้องมีพิษต่อร่างกาย พืชผักหลายชนิดในประเทศไทย อาจได้มาจากพืช

ประเภทอื่น ๆ เช่น การใช้ใบอ่อนและผลอ่อนของมะม่วง ชมพู มะขาม การใช้ดอกของต้นแค ต้นอ่อนหรือกล้าอ่อนของพืชตระกูลถั่วต่าง ๆ เช่น ถั่วอก ต้นอ่อนของถั่วลันเตาหรือถั่วเหมยหัว เป็นต้น

### 5.1 การจำแนกชนิดของพืชผัก

พืชผักสามารถจำแนกได้หลายลักษณะด้วยกัน อาจแบ่งได้ ดังนี้

#### 5.1.2 การจำแนกตามหลักพฤกษศาสตร์ ได้แก่

พืชผักตระกูลกะหล่ำ ตัวอย่างเช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำปม ผักกาดเขียว ผักกาดขาว กระบี่ บร็อกโคลี่ และกวางตุ้ง เป็นต้น

พืชผักตระกูลถั่ว ตัวอย่างเช่น ถั่วลันเตา ถั่วแขก และถั่วฝักยาว เป็นต้น

พืชผักตระกูลแตง ตัวอย่างเช่น แตงกวา ตำลึง แตงโม บวบ ฟัก แฟง และมะระ เป็นต้น

พืชผักตระกูลหอม-กระเทียม ตัวอย่างเช่น กุยฉ่าย กระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ และหอมแบ่ง เป็นต้น

พืชผักตระกูลพริกมะเขือ ตัวอย่างเช่น พริกหวาน พริกขี้หนู มะเขือเปราะ และมะเขือยาว เป็นต้น

#### 5.1.3 การจำแนกตามฤดูปลูกของประเทศไทย ได้แก่

ผักฤดูหนาว ตัวอย่างเช่น กะหล่ำปลี กระเทียม กระบี่ฮ่องเต้ ปวยเล้ง แครอท บร็อกโคลี่ ถั่วลันเตา และมันฝรั่ง เป็นต้น

ผักฤดูร้อน ตัวอย่างเช่น ข้าวโพดหวาน มะเขือเทศ พริก ฟักทอง แตงกวา แตงโม และมะเขือยาว เป็นต้น

#### 5.1.4 การจำแนกตามส่วนที่รับประทานได้ ได้แก่

ราก เช่น แครอท บีท แรดิช มันเทศ และผักกาดหัว เป็นต้น

ลำต้น เช่น กะหล่ำปม หน่อไม้ฝรั่ง กลอย ผือก และมันฝรั่ง เป็นต้น

ใบ เช่น หอม กระเทียม ผักกะหล่ำ ผักกาดต่าง ๆ กระบี่ ผักปวยเล้ง และผักบุ้ง เป็นต้น

ดอก เช่น บร็อกโคลี่ กะหล่ำดอก เป็นต้น

ผล เช่น กระเจี๊ยบเขียว แตงกวา ถั่วลันเตา ฟัก มะเขือ บวบ พริก เป็นต้น

#### 5.1.5 การจำแนกตามระดับความลึกของรากพืชผัก ได้แก่

ระบบรากตื้น คือ กะหล่ำดอก กะหล่ำปลี กระเทียม ข้าวโพดหวาน เซเลอรี่ บร็อกโคลี่ ปวยเล้ง ผักกาดขาว ผักกาดหอม ผักชีฝรั่ง หอมหัวใหญ่

ระบบรากลึกปานกลาง คือ แครอท แตงกวา แตงเทศ บีท พริก มะเขือ

ระบบรากลึกมาก คือ แดงโม แดงเทศ พักทอง มะเขือเทศ มันเทศ หน่อไม้ฝรั่ง  
สรุปได้ว่า พืชผักที่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่นิยมปลูก จำแนกตามส่วนที่  
รับประทานได้ ได้แก่ ผักกินใบ ต้นหอม ผักชีจีน กระน้ำ ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง กะเพราแมงลัก ผักสลัด ขึ้นฉ่าย  
โหระพา ผักชีลาว ผักกาดขาว ผักกินลำต้น บำ ตะไคร้ ผักกินผล พริก มะเขือ มะเขือเทศ มะนาว  
ถั่วฝักยาว กระเจี๊ยบเขียว บวบ พักทอง พักเขียว ถั่วพู และผักกิ้นราก ผักกาดหัว หัวไชเท้า

## 5.2 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices for Food Crop)

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2559) ได้อธิบายว่า การปฏิบัติทาง  
การเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices: GAP) หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้  
ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน และกระบวนการ  
ผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์ สูงสุด เกิดความ  
ยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

กรมวิชาการเกษตร (2559) ได้อธิบายว่า หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ แนวทาง ใน  
การทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการ  
ลงทุนและกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิด  
ประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยสรุปได้ดังนี้ GAP  
เป็นคำย่อมาจากภาษาอังกฤษว่า Good Agricultural Practices แปลว่า การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices for Food Crop)คือ มาตรฐานที่  
ครอบคลุมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร เช่น พืชผัก ไม้ผล พืชไร่ พืชสมุนไพรและ  
เครื่องเทศ ในทุกขั้นตอนการผลิตในระดับสวน/แปลง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัยจาก  
สารเคมี จุลินทรีย์และศัตรูพืชคุณภาพเหมาะสมต่อการบริโภคหรือความต้องการของผู้บริโภคโดย  
คำนึงถึงการใช้จ่ายการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิตคำนึงถึงสุขภาพ ความ  
ปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนในการผลิต ซึ่ง  
ระบบการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP พืช) เป็นการผลิตพืชที่  
เป็นไปตามระบบการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (มกษ.9001 –  
2556) มีข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ดังนี้

### 1.) แหล่งน้ำ

(1) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่ง  
ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผลกรณีที่แหล่งน้ำมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อ  
การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย

- (2) มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช และความชื้นของดิน
- (3) มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสีย น้ำ และลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ
- (4) น้ำสำหรับใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า

## 2.) พื้นที่ปลูก

- (1) พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย
- (2) ดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกพืชเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน
- (3) ปลูกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และไม่มีความเสี่ยงที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

## 3.) วัตถุอันตรายทางการเกษตร

- (1) หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรหยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด
- (2) ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- (3) วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง
- (4) จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิด และสามารถควบคุมการหยิบใช้ได้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์ และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล
- (5) จัดเก็บสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตร ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม
- (6) ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม
- (7) ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

(8) ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องสวมเสื้อผ้าให้มิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือหวมก และสวมรองเท้า เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ

(9) ผู้พ้นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา รวมถึงต้องระวังละอองฟุ้งกระจายไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม

(10) ผู้พ้นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที หลังการพ่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่น ต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ

#### 4.) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

(1) เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์ ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของเมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ได้

(2) มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนทั้งในด้านจุลินทรีย์เคมี และกายภาพสู่ผลิตผลในระดับที่จะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยใช้ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(3) หากเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้ในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ หรือผ่านกระบวนการอื่นเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ให้บันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการวันที่ และช่วงเวลาทำปุ๋ยอินทรีย์

(4) ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย

(5) พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้าย ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วนและอยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกพืชอาหารและแหล่งน้ำ

(6) ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกในอัตราตามคำแนะนำบนฉลาก

(7) จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

(8) จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย และง่ายต่อการนำไปใช้งาน

(9) ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรรวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลิตผลทุกครั้งก่อนการใช้งานและหลังใช้งานเสร็จแล้ว

#### 5.) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

(1) ต้องเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า

(2) การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค

(3) คัดแยกผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพออก หากมีการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดของผลิตผลตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กำหนดสำหรับผลิตผลแต่ละชนิดหรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า

(4) ใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะเพื่อป้องกันการซ้ำหรือเป็นรอยตำหนิของผลิตผลเนื่องจากการเก็บเกี่ยว

(5) ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลิตผลที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง

(6) แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจนจากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

(7) อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

(8) ดูแลรักษาอุปกรณ์และภาชนะบรรจุให้สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผล และตรวจสอบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน

(9) จัดแยกผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลที่มีคุณภาพ รวมถึงมีแผนการใช้ประโยชน์จากผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ และตรวจสอบการคละปนของผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ

(10) สถานที่ที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้องมีโครงสร้างที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากการปนเปื้อนในผลิตผล

#### **6.) การพักผลิตผลการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา**

(1) มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้ายพักผลิตผล และ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพของผลิตผล

(2) ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน

(3) เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขึ้นต้น เพื่อการขนถ่ายผลิตผลภายในพื้นที่แปลงปลูกไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุที่เหมาะสม มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี

(4) การจัดวางผลิตผลในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในแปลงปลูกต้องเหมาะสมสามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่ผลิตผลจากการขูดขีดหรือการกระแทก รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องมาจากความร้อนและแสงแดด



(5) การขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคได้

(6) พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผล

(7) ให้ขนส่งผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือหลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้ว

#### 7.) สุขลักษณะส่วนบุคคล

(1) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือ ได้รับการฝึกอบรมสุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ

(2) ผู้ที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผล

(3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่าง ๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลิตผล

(4) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน

#### 8.) บันทึกรายละเอียดและการตรวจสอบ

(1) มีบันทึกรายละเอียดการใช้น้ำที่มีรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ชนิดพืช วันที่สถานที่ และปริมาณน้ำใช้ หรือระยะเวลาให้น้ำ

(2) มีบันทึกรายละเอียดการใช้สารเคมีฆ่าเชื้อในดิน

(3) มีบันทึกรายละเอียดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราและวิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน

(4) มีบันทึกรายละเอียดหลักฐานการได้มาของวัตถุอันตรายทางการเกษตรและมีบันทึกรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่จัดเก็บ

(5) มีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการได้มาและการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เช่น วันที่ ชนิด ปริมาณ อัตราที่ใช้วิธีการใช้ ช่วงระยะเวลาของการปลูกพืชที่มีการใช้ปุ๋ย และชื่อผู้ปฏิบัติงาน

(6) มีบันทึกรายละเอียดการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล

(7) มีบันทึกรายละเอียดการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผลิตผล

ดังนั้น สรุปได้ว่า ในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices: GAP) มีทั้งหมด 8 ข้อกำหนด ได้แก่ 1. แหล่งน้ำ 2. พื้นที่ปลูก 3. การใช้วัตถุ

อันตรายทางการเกษตร 4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6. การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา 7. สุขลักษณะส่วนบุคคล และ 8. การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

## 6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 6.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

#### 6.1.1 เพศ

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) ศึกษาเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่าเกษตรกรประมาณสองในสาม (ร้อยละ 65.60) เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.48) ศึกษาการตัดสินใจผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัด สระบุรี พบว่า เกษตรกรผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 63.9) เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น. 38) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีการผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น พบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 64.2) เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ มุกดาร์สมิ์ สุวรรณพันธ์ (2561) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.2 เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ จิราภรณ์ หล้าดวง (2561) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลหนองแวง โสภพระ อำเภอดง จังหวัดขอนแก่น พบว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นเพศหญิง ซึ่งแตกต่างนิตญา ดุงพุดชา (2561) ศึกษาการส่งเสริมการปลูกพริกปลอดภัยตามแนวมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

#### 6.1.2 อายุ

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.12 ปี สอดคล้องกับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.48) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.15 ปี สอดคล้องกับ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.38) พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 55.11 ปี มุกดาร์สมิ์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 54.61 ปี สอดคล้องกับ จิราภรณ์ หล้าดวง (2561) พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 56.66 ปี ซึ่งแตกต่างกับ นิตญา ดุงพุดชา (2561) พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 46.90 ปี อภิวิชญ์ ไชยคำ (2562, น. 48) พบว่า มีอายุเฉลี่ย 48.97 ปี ใกล้เคียงกับ มลธิชา ทาอาสา (2561, น. 56) พบว่า มีอายุเฉลี่ย 49.67 ปี

#### 6.1.3 ระดับการศึกษา

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.43) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.39) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 56.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.49) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 49.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 80.0 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา

#### **6.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน**

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.44) พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 4.08 คน สอดคล้องกับ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.72 คน สอดคล้องกับ นิตญา อุงพุดชา (2561) พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.10 คน และ สอดคล้องกับมุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.92 คน

#### **6.1.5 จำนวนแรงงานภาคการเกษตร**

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.45) พบว่ามีจำนวนแรงงานผลิตผักปลอดภัยโดยเฉลี่ย 2.22 คน สอดคล้องกับ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) พบว่าจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.47 คน สอดคล้องกับ นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์ (2555, น.43) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนทำการปลูกผักเฉลี่ย 1.90 คน ขณะที่ นิตญา อุงพุดชา (2561) พบว่าเกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.70 คน สอดคล้องกับ มุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.89 คน

#### **6.1.6 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย**

นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์ (2555, น.47) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.00 เคยเข้ารับการอบรมปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และเกษตรกรร้อยละ 81.6 เข้ารับการอบรมน้อยกว่า 3 ครั้ง/ปี ขณะที่ มุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปลูกผักเฉลี่ย 1.68 ครั้ง

#### **6.1.7 ประสบการณ์ในการผลิตผักปลอดภัย**

มุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 10.46 ปี ซึ่งแตกต่างกับกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.49) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 6.49 ปี แตกต่างกับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.52) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ ค่าเฉลี่ย 3.24 ปี

#### **6.1.8 รายได้รวมในการผลิตผักของเกษตรกร**

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.48) พบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการผลิตผักปลอดภัยเฉลี่ย 18,176.11 บาท สอดคล้องกับ มุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการ

ปลูกผักจำหน่ายเฉลี่ย 14,164 บาท สอดคล้องกับ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.44) พบว่า เกษตรกรมีรายได้อาจจากการปลูกผักเฉลี่ย 29,265.83 บาท ซึ่งแตกต่างกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.54) พบว่า เกษตรกรมีรายได้อาจจากการขายผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ย 82,340.43 บาท และแตกต่างกับ จิราภรณ์ หล้าดวง (2561) พบว่าเกษตรกรมีรายได้อาจจากการขายผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ย 8,095.58 บาทต่อปี

### 6.1.9 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกผัก

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.46) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 50.56 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก ปลอดภัยของตนเอง สอดคล้องกับอารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.44) พบว่าเกษตรกรมีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกผักส่วนใหญ่เป็นของตนเอง สอดคล้องกับ นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์ (2555, น.45) พบว่า เกษตรกรใช้เงินทุนของตนเอง ซึ่งแตกต่างกับ ดุษฎี พรหมทัต (2558, น.25) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้สำหรับการปลูกผักปลอดภัยมาจากการรวมกลุ่มกู้ยืม จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) กับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.61) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 76.7 กู้ยืมเงินมาจากแหล่งเงินทุน สินเชื่อ

## 6.2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

### 6.2.1 ชนิดพืชที่ปลูก

ดุษฎี พรหมทัต (2558, น.26) พบว่าผักที่เกษตรกรนิยมปลูกรวบรวมและส่งขายให้กับบริษัทที่มารับซื้อมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ผักบุ้งจีน โหระพา กะเพรา มะรุม และตะไคร้ นอกจากนี้ยังมีผักแขยง แพรว ดาวทอง ปอแดง และชะอม ขณะที่ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.59) พบว่าเกษตรกรปลูกผักปลอดภัยร้อยละ 14.3 ปลูกผักมะเขือเปราะ ร้อยละ 10.8 ปลูกผักถั่วฝักยาว ร้อยละ 9.7 ปลูกพริก ร้อยละ 8.7 ปลูกผักคะน้า ร้อยละ 6.5 ปลูกมะนาว ร้อยละ 5.4 ปลูกบวบเหลี่ยม ผักบุ้ง ร้อยละ 4.3 ปลูกผักกวางตุ้ง ปลูกคื่นช่าย ร้อยละ 3.2 ปลูกผักทอง ร้อยละ 2.1 ปลูก ข่า ตะไคร้ ผักชี กระเพรา มะเขือเทศ แตงกวา ชะอม มะเขือยาว โหระพา หอมแบ่ง ในขณะที่ นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์ (2555, น.45) พบว่าชนิดผักที่ปลูก ร้อยละ 18.3 ปลูกกวางตุ้ง ร้อยละ 5.2 ปลูก กุยช่าย ร้อยละ 14.1 ปลูกคะน้า ร้อยละ 12.7 ปลูกถั่วฝักยาว ร้อยละ 11.7 ปลูกโหระพานอกจากนี้ยังปลูกผักบุ้งจีน คื่นช่าย กระเพรา และผักกาดหอม ขณะที่ มุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าชนิดผักที่เกษตรกรปลูกมากที่สุด คือ ผักบุ้งจีน ผักกาดกวางตุ้ง ผักคะน้า แมงลัก ผักชี กระเพรา พริกและขึ้นฉ่าย ช่วงฤดูการเพาะปลูกสอดคล้องกับปฏิทินการเพาะปลูกของกรมส่งเสริมการเกษตร ขณะที่โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.100 - 101) พบว่าเกษตรกร มีการปลูกพืชโดยแยก

ประเภทตามการบริโภคดังนี้ พืชผักกินใบ เกษตรกรกว่าร้อยละ 42.1 ปลูกกะเพรา รองลงมาปลูก ผักบุ้งจีน ชะอม โหระพา ผักหวานป่า ผักคะน้า กวางตุ้ง ผักชี ต้นอ่อนทานตะวัน สะระแหน่ ผักสลัด และคื่นฉ่าย ตามลำดับ พืชผักกินผล เกษตรกรร้อยละ 35.3 ปลูกพริกชี้ฟ้า รองลงมาปลูก ถั่วฝักยาว แตงกวา บวบเหลี่ยม ข้าวโพดฝักอ่อน ฟักทอง มะระจีน มะเขือเทศและพริกชี้ฟ้า ตามลำดับ และพืชผักกินราก ร้อยละ 15.0

### 6.2.2 พื้นที่ทำการผลิตผัก

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.46) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยเฉลี่ย 1.40 ไร่ สอดคล้องกับ อารีรัตน์ สิริโชติ (2555, น.42) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผักปลอดภัยจาก สารพิษเฉลี่ย 1.57 งาน สอดคล้องกับจิราภรณ์ หล้าดวง (2561) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผัก ปลอดภัยเฉลี่ย 1.78 งาน สอดคล้องกับ มุกดาศรี สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูก ผักเฉลี่ย 0.60 งาน ซึ่งแตกต่างกับ นัทธ์หทัย สิริวิริยะสมบูรณ์ (2555, น.42) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ ปลูกผักเฉลี่ย 4.23 ไร่ กับ โกลินทร์ แสงสว่าง (2558, น.66) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกพืชผัก ปลอดภัยจากสารพิษ เฉลี่ย 3.09 ไร่ ขณะที่กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.53) พบว่า เกษตรกรมี พื้นที่ผลิตผักเป็นของตนเองเฉลี่ย 8.35 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 1.11 ไร่ พื้นที่ที่เทศบาลจัดสรรให้ทำกิน เฉลี่ย 1.04 งาน

### 6.2.3 การจำหน่ายผลผลิต

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.49) พบว่าเกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.0) จำหน่าย ผลผลิตเองในท้องถิ่น ขณะที่ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.60) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 72.8 จำหน่ายผลผลิตผ่านสหกรณ์การเกษตร ขณะที่ นัทธ์หทัย สิริวิริยะสมบูรณ์ (2555, น.46) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.9 จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง กับ ดุษฎี พรหมทัต (2558, น.28) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 จำหน่ายผักปลอดภัยโดยการส่งขายบริษัทที่มารับซื้อในพื้นที่ กับนิศญา ฤงพุดชา (2561) พบว่าเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าในพื้นที่

### 6.2.4 เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัย

มุกดาศรี สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.0 มีวัตถุประสงค์ของ การผลิตผักเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ และเหตุผลในการเลือกชนิดผักมาปลูกเป็นอันดับ 1 คือ รายได้สูง (ร้อยละ 42.5) กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.61) พบว่าเกษตรกรทั้งหมดตัดสินใจใน การปรับปรุงคุณภาพผลผลิตผักปลอดภัยเพราะขายได้ราคาที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไป รองลงมา ร้อย ละ 89.1 คือสุขภาพอนามัย

### 6.2.5 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ

**เกษตรกร**

นาวิินทร์ แก้วดวง (2558, น.61 - 62) พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.9) มีการปฏิบัติในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยภาพรวม เกษตรกรมีระดับการ ปฏิบัติในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.6) มีการปฏิบัติในการมีเอกสารหรือบันทึกสำหรับ การผลิตในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ครบถ้วน แต่ที่ไม่ปฏิบัติมีถึง ร้อยละ 44.4 และเกษตรกรร้อยละ 55.0 มีการจัดเก็บเอกสารที่เป็นหมวดหมู่และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และมีเกษตรกรถึงร้อยละ 45.0 ที่ไม่ปฏิบัติ สอดคล้องกับกนก กาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.92) ที่พบว่า เกษตรกรร้อยละ 38.9 ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรบางส่วนยังไม่สามารถปฏิบัติตาม ข้อกำหนดที่ 8 บันทึกข้อมูลและการตามสอบ เนื่องจากการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติภายในแปลงยังไม่ครบถ้วน ขณะที่ นิติญา กุญพุดชา (2561) พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตพริกอยู่ในระดับมากที่สุดมี 3 ประเด็น คือ เมื่อต้นกล้ามีใบจริง 3-4 คู่ หรืออายุได้ 30 วันจึงนำไปปลูก การปลูกพริกแน่นติดกันจะทำให้ได้ผลผลิตมาก จัดการง่ายและมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งผลิตพืช น้ำหนักผลผลิต วันที่เก็บเกี่ยวและการทบทวนบันทึกข้อมูลปีละ 1 ครั้ง เกี่ยวกับการจัดการพริกเพื่อให้ได้ผลผลิตพริกที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ มุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) ยังพบว่าในการผลิตผักเกษตรกรมีการปฏิบัติทุกคนในประเด็น ดังนี้ 1) แหล่งน้ำสะอาดปราศจากสารปนเปื้อน 2) การคมนาคมขนส่งผลผลิตสะดวก 3) ปฏิบัติตามขั้นตอนการเพาะปลูกเพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลผลิตมีคุณภาพตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้า ปรับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก 4) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 5) และการพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษา ในการใช้วัสดุปรองพื้นบริเวณที่พักพืชผักที่เก็บเกี่ยว ใช้วัสดุขนย้ายเหมาะสมกับพืชผัก ล้างทำความสะอาด และตกแต่งพืชผักก่อนเก็บรักษา 6) การสุขาภิบาล คิดเป็นร้อยละ 100.0

### 6.3 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตผักปลอดภัย

อารีรัตน์ สิริโชติ (2555, น.65-66) พบว่าเกษตรกรมีระดับปัญหาการใช้เทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ได้แก่ จดบันทึกการใช้สารเคมีโดยเว้นระยะปลอดภัยไม่ตกค้างมีระดับปัญหาน้อย รองลงมาคือ การเตรียมพันธุ์ผัก, การปรับปรุงดิน, การเตรียมดิน, การปลูกและการดูแลรักษา, การควบคุมวัชพืชในแปลงผัก, ตัดแต่งและบรรจุภัณฑ์ และตรวจสารพิษตกค้าง มีระดับปัญหาน้อย และการเลือกพื้นที่ปลูกและการป้องกันกำจัด ศัตรูพืชแบบผสมผสาน มีระดับปัญหาน้อย

นาวิินทร์ แก้วดวง (2558, น.87-88) พบว่าปัญหาในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตร ในภาพรวมมีปัญหในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด

คือ ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ในประเด็นย่อย การจัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกการผลิต ในขั้นตอนต่าง ๆ

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น. 92) พบว่าปัญหาในการผลิตผักปลอดภัย ที่พบในระดับมากที่สุด คือในเรื่องการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และปุ๋ยเคมี/สารเคมีราคาแพง ในระดับมากในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคพืช แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

คุณฉวี พรหมทัต (2558, น.38) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต สภาพอากาศที่มีความแปรปรวน ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าปีหรือ 2 ปีข้างหน้า อากาศจะเป็นอย่างไร เช่น ฝนตกชุก ฝนแล้ง เป็นต้น และผลผลิตได้รับความเสียหายจากแมลงที่เป็นศัตรูพืช เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด 1) คำสั่งซื้อที่ไม่มีแน่นอนของประเทศปลายทาง ทำให้เกษตรกรประสบภาวะผลผลิตล้นหรือขาดตลาด 2) ผลผลิตจะส่งขายไปยังสหภาพยุโรปที่มีกฎระเบียบเข้มงวดซึ่งมีผลทำให้เกษตรกรเสียตลาดที่สำคัญ 3) ความไม่แน่นอนของสินค้าเกษตรทำให้ผลผลิตล้นตลาด ราคาถูกลง หรือในทางตรงข้ามหากผลผลิตเป็นที่ ต้องการของตลาดหรือขาดแคลน ราคาจะเพิ่มสูงขึ้น

นัทธหทัย ศิริวิริยะสมบูรณ์ (2555, น.72) พบว่า ภาพรวมปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย (เฉลี่ยรวม 2.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุดของเกษตรกร คือ ปัจจัยการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษมีราคาสูง มีโรคและแมลงรบกวน รongลงมา คือ ประสบภัยธรรมชาติทางด้านอุทกภัย ขั้นตอนการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษมีขั้นตอนที่ซับซ้อน ดูแลรักษายาก อีกทั้งราคาผักไม่แน่นอน ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อเกษตรกรน้อยที่สุด คือ เกษตรกรยังขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เมื่อผลผลิตออกมาแล้วทำให้ผลผลิตไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด คุณภาพผลผลิตต่ำ ปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ปลูกไม่สม่ำเสมอ ปริมาณผลผลิตต่ำ และขายได้กำไรน้อย

มุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับปัญหาในระดับน้อย เมื่อแยกเป็นประเด็นพบว่าเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยการเพิ่มผลผลิต ปัญหาเรื่องเมล็ดพันธุ์ และปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านโรค แมลงศัตรูพืชผัก และปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อยที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาเรื่องดินและน้ำ ปัญหาด้านเงินทุน การขนส่ง และปัญหาด้านแรงงาน

จิราภรณ์ หล้าดวง (2561) พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาในระดับปานกลางในเรื่อง การ

ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช การผลิต ปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ/สารไล่แมลง การป้องกันกำจัดโรคพืช การคัดเลือกพันธุ์ และการปรับปรุงบำรุงดิน ระดับน้อยในเรื่อง การควบคุมวัชพืช และการปลูกด้าน การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับปัญหาน้อยในเรื่อง ขาดแปลงต้นแบบในการศึกษาดูงาน การส่งเสริมไม่ต่อเนื่อง ขาดสื่อในการส่งเสริมความรู้เรื่องการผลิตผักปลอดภัย ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา ด้านปัจจัยการผลิต พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาระดับมากในเรื่อง แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ระดับปานกลางในเรื่องขาดแคลนเงินทุน และปุ๋ยอินทรีย์/สารชีวภาพราคาแพง และเกษตรกรมีปัญหา ระดับน้อยในเรื่องขาดเมล็ดพันธุ์ดี และปุ๋ยเคมี/สารเคมีราคาแพง ด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีปัญหาระดับปานกลางในเรื่อง ราคาผลผลิตตกต่ำ และมีปัญหาระดับ น้อยในเรื่อง ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต และคุณภาพของผลผลิต

#### 6.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

อารีรัตน์ สิริโชติ (2555, น.65-66) พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ มีดังนี้

ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยี คือ เจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารพัดฝักปฏิบัติโดยใช้เทคนิคเข้าใจง่าย ขั้นตอนไม่ยุ่งยาก และจัดอบรมในการปลูกผักต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรสนใจในการนำไปปฏิบัติจนเกิดความชำนาญมากขึ้น

ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี คือ ให้เจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมให้คำปรึกษาในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษสม่ำเสมอ โดยพัฒนาต่อไปจนนำไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์

ด้านการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี คือ ให้ประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และให้ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย ขั้นตอนปฏิบัติไม่ยุ่งยาก ส่งผลต่อการยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ด้านการพัฒนาการตลาด คือ ขยายไปยังตลาดสดเทศบาลในท้องถิ่นและใกล้เคียง รongลงมา ขยายตลาดไปยังตลาดกลางมากยิ่งขึ้นและขยายโดยการจัดตั้งทีมบริหารภายในกลุ่ม, ขยายตลาดไปยังห้างสรรพสินค้าในชุมชนและจังหวัด

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.87-88) พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร คือ ให้จัดอบรม หรือศึกษาดูงานให้ความรู้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความรู้ ความชำนาญให้กับเกษตรกร



2. ข้อเสนอแนะสำหรับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำเป็นประจำเพื่อให้การปฏิบัติที่ได้ถูกต้อง

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านการตลาด คือ ควรมีตลาดเฉพาะพืชผักปลอดภัยที่ทำให้ขายได้ราคาที่สูงขึ้น

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น. 92) พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในเรื่องโรค แมลงศัตรูพืช และการป้องกันกำจัด เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด และฝึกอบรมให้ความรู้การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เนื่องจากปุ๋ยเคมีสูตรที่แนะนำให้ใส่หาซื้อได้ยากและมีราคาแพง สำหรับการขาดแคลนแหล่งน้ำต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาแหล่งน้ำ โดยการขุดลอกพัฒนาแหล่งน้ำการเกษตร เพื่อกักเก็บน้ำให้มีปริมาณน้ำใช้เพียงพอตลอดฤดูกาลผลิต

จิราภรณ์ หล้าดวง (2561) พบว่าโดยภาพรวมข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย คือ ควรมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูพืช การผลิตปุ๋ยหมัก ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดี แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร และควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตในพื้นที่

#### 6.5 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร

อารีรัตน์ ศิริ โชติ (2555, น.65) พบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่าเกษตรกรมีระดับความต้องการความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ได้แก่ วิธีการเตรียมพันธุ์ผัก, วิธีการตัดแต่งและบรรจุภัณฑ์และวิธีการตรวจสอบสารพิษตกค้าง มีระดับความต้องการมาก รองลงมาคือ วิธีการปลูกและการดูแลรักษา, วิธีการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานและวิธีการจัดบันทึกการใช้เทคโนโลยีทุกขั้นตอน มีระดับความต้องการมาก วิธีการเลือกพื้นที่ปลูก, วิธีการเตรียมดินและการจัดการด้าน การตลาด มีระดับความต้องการปานกลาง

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.87) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมากในประเด็นเนื้อหาย่อย คือ แหล่งน้ำ ในขณะที่ความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ในประเด็นวิธีการย่อยแบบกลุ่ม ได้แก่ การสาธิต และแบบบุคคล ได้แก่ เยี่ยมเยือน

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.89 - 90) พบว่า

1. เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยในระดับน้อย ในเรื่องวิธีการปลูก การผลิตปุ๋ยหมัก/น้ำ หมักชีวภาพ/สารไล่แมลง การเตรียมดิน การตลาด/การบริหารจัดการกลุ่ม การป้องกันและกำจัด โรคพืช การป้องกันกำจัดศัตรูผัก การปรับปรุงบำรุงดิน การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการจัดการปุ๋ย

2. เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากที่สุดในเรื่องการ ป้องกันและกำจัด โรคพืช และการป้องกันกำจัดศัตรูผักและการจัดการปุ๋ย

3. ด้านช่องทางในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร เกษตรกรมีความต้องการผ่านสื่อบุคคลในระดับปานกลาง ผ่านทางบุคคลราชการ เกษตรกรมีความต้องการผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในระดับมากผ่านทางแผ่นพับและคู่มือ และเกษตรกรมีความต้องการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมระดับปานกลางผ่านทางอินเทอร์เน็ต

4. ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการเกษตรในภาพรวมระดับมากในรูปแบบการสาธิตและการบรรยาย ตามลำดับด้านการให้บริการและการสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุดในเรื่องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดี การจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาถูก และการประกันราคาผลผลิต

นิตญา อุงพุดชา (2561) พบว่าความต้องการการส่งเสริมการปลูกพริกปลอดภัยตามมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรี มีดังนี้

1. การได้รับความรู้พบว่าเกษตรกรส่วนมากได้รับความรู้ในทุกประเด็น  
 2. ระดับความรู้ที่ต้องการของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความรู้มากที่สุด 8 ประเด็น ได้แก่ (1) การตรวจสอบคุณภาพน้ำ (2) มีการตรวจสอบวิเคราะห์ดินและการปรับปรุงบำรุงดิน (3) การเลือกใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (4) การจัดการด้านคุณภาพผลผลิตพริก (5) สุขลักษณะของการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวพริก (6) สถานที่เก็บรักษาถูกสุขลักษณะ ไม่ถูกแสงแดดโดยตรงป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุดิบทรายสัตว์พาหะนำโรครวมทั้งสัตว์เลี้ยง(7) ผู้ที่จะสัมผัสพริกโดยตรง หลังการเก็บเกี่ยวควรดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล (8) ต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานการสำรวจและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชการได้มาและการใช้ไป

3. ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ต้องการความรู้ระดับมาก จากสื่อบุคคล คือ หน่วยงานเอกชนและหน่วยงานราชการ ต้องการจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ อินเทอร์เน็ต วิทยุ ทีวี และวิดีโอ จากสื่อสิ่งพิมพ์ คือ แผ่นพับ โปสเตอร์และ คู่มือ

4. ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนมากต้องการ วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในวิธีบรรยาย และสาธิตในระดับมาก ฝึกปฏิบัติและทัศนศึกษาในระดับปานกลาง

มุกดาร์ศรี สุวรรณพันธ์(2561) เกษตรกรได้รับความรู้ในการผลิตพืชผัก อยู่ในระดับมาก และมีความต้องการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการสื่อในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ โทรทัศน์ สื่อบุคคล จากส่วนราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ จากแผ่นพับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก คือ การฝึกปฏิบัติ

จากแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมานั้น การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดขอนแก่น สามารถนำไปกำหนดตัวแปรในการศึกษา ได้ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคเกษตร ประสบการณ์ในการผลิตผัก การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย รายได้รวมในการผลิตผักของเกษตรกร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร

2) สภาพการผลิตผักของเกษตรกร เช่น ชนิดพืชที่ปลูก แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกผัก การจำหน่ายผลผลิต เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัย การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตผักปลอดภัย

4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร

### บทที่ 3

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

**1.1 ประชากร** คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรผู้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรผู้มาตรฐาน ปี 2564 จำนวน 201 คน

**1.2 กลุ่มตัวอย่าง** กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane มีระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย  $n$  = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$N$  = ขนาดประชากร

$e$  = ความคลาดเคลื่อน ได้กำหนดค่านัยสำคัญ ที่ 0.05  
ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยให้เกิดความ  
คลาดเคลื่อนได้ 5%

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{201}{1+201(0.05)^2}$$

$$n = 133.78$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างในการวิจัย ครั้งนี้เท่ากับ 134 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.66

ของประชากร

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก ตาม สัดส่วนในแต่ละอำเภอ

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร (ราย)	ร้อยละของ กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
บ้านไผ่	20	9.9	14
โนนศิลา	55	27.4	36
เปือยน้อย	57	28.4	38
พระยืน	69	34.3	46
รวม	201	100	134

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย คำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตร การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย ประสิทธิภาพในการผลิตผักปลอดภัย การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากการทำการเกษตร ต้นทุนการผลิตผัก รายได้จากการผลิตผัก และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัย พื้นที่ปลูกผัก ชนิดพืชที่ปลูก จำนวนรอบการผลิตผัก รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย การจำหน่ายผลผลิต และคำถามในการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 25 ข้อ 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านวัตถุดิบทรายทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว - การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

**ตอนที่ 3** สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน

**ตอนที่ 4** ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน

## 2.2 การสร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

**2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง** กับเรื่องที่จะศึกษาเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

**2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม** ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษา

**2.2.3 ศึกษาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์** จากงานวิจัยของผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย

**2.2.4 จัดทำแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับปัญหางานวิจัย วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดงานวิจัย**

**2.2.5 นำเครื่องมือที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษา** เพื่อพิจารณา ตรวจสอบและให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วนำมาแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้อง และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

**2.2.6 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์มาจัดพิมพ์ แล้วนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง และนำมาปรับปรุงแก้ไข** เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

**2.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบหาความตรง และความเที่ยง ดังนี้

**2.3.1 การหาค่าความตรง (Validity)** โดยการนำแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบโครงสร้าง คำถาม การใช้ภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหาและข้อบกพร่อง แล้วนำแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด และนำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบค่าสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์  
 00 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์  
 -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

- เมื่อ  $IOC$  หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์  
 $\sum R$  หมายถึง ผลคะแนนรวมของผู้เชี่ยวชาญ  
 $n$  หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ได้ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.66 เป็นค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

**2.3.2 การทดสอบความเที่ยง (Reliability)** โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ราย แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาหาค่าความเที่ยง (Reliability consistency) โดยโปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Crobach's alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.843 จึงนำไปเก็บข้อมูลจากประชากรได้ (Carmines) และ (Zeller) (1986) อังไฉ เบนญมาศ อยู่ประเสริฐ (2561, น. 6-58)

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น โดยมีขั้นตอน ดังนี้

#### 3.1 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

3.1.1 การกำหนดวัน เวลาและสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่ไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น แบบสัมภาษณ์ ปากกา และยานพาหนะ

#### 3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูล ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล และชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล ความสำคัญของข้อมูลแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง และครบถ้วน

3.2.2 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

### 3.3 ขั้นตอนสุดท้ายของการสัมภาษณ์

3.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3.2 กล่าวขอบคุณ เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุน

## 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการลงรหัสแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตามการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นแบบตอบ ปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ กำหนดเกณฑ์ระดับถ้าตอบปฏิบัติได้ 1 คะแนน ตอบไม่ปฏิบัติได้ 0 คะแนน โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคะแนน โดยรวมแต่ละด้าน ดังนี้

1 – 5 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อยที่สุด

6 – 10 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย

11 – 15 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง

16 – 20 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก

21 - 25 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร



**4.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการส่งเสริมการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการ แปลความหมายข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมระดับมากที่สุด

**4.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปล ความหมายข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ความต้องการระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ความต้องการระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ความต้องการระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ความต้องการระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ความต้องการระดับมากที่สุด

**4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร**

**4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกร** โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีปัญหาระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีปัญหาระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีปัญหาระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีปัญหาระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีปัญหาระดับมากที่สุด

**4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
-----------	-------------	---------	-------------------------

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมากที่สุด



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564 ในจังหวัดขอนแก่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น

#### ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น

1.1 วิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตร การฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย ประสบการณ์ในการผลิตผัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย

n = 134		
สภาพทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
<b>เพศ</b>		
ชาย	60	44.8
หญิง	74	55.2
<b>อายุ (ปี)</b>		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	8	6.0
31-40	26	19.4
41-50	47	35.1
51-60	32	23.8
มากกว่า 60	21	15.7
ค่าต่ำสุด = 20 ค่าสูงสุด = 68 ค่าเฉลี่ย = 47.63 SD = 11.6		
<b>ระดับการศึกษา</b>		
ประถมศึกษา	13	9.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	79	59.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	28	20.8
อนุปริญญา/ปวศ.	12	9.0
ปริญญาตรี	2	1.5
<b>จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)</b>		
น้อยกว่า 3	71	53.0
3-4	29	21.6
5-6	26	19.4
มากกว่า 6	8	6.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 9 ค่าเฉลี่ย = 3.77 SD = 1.6		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 134		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<b>จำนวนแรงงานภาคการเกษตร (คน)</b>		
น้อยกว่า 3	74	55.2
3-4	24	17.9
5-6	36	26.9
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6 ค่าเฉลี่ย = 3.46 SD = 1.3		
<b>ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก (ครั้ง)</b>		
1	88	65.7
2	44	32.8
3	2	1.5
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 3 ค่าเฉลี่ย = 1.51 SD = 1.9		
<b>ประสบการณ์ผลิตผัก (ปี)</b>		
น้อยกว่า 3	15	11.2
3-5	48	35.8
6-8	57	42.5
มากกว่า 8	14	10.4
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 5.99 SD = 1.9		
<b>การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>		
สหกรณ์ภาคการเกษตร	84	27.1
กลุ่มเกษตรกร	94	30.3
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	25	8.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	5	1.6
วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย	10	3.2
ลูกค้า ธ.ก.ส.	92	29.7

จากตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

**เพศ** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.2 เป็นเพศหญิง รองลงมาร้อยละ 44.8 เป็น เพศชาย

**อายุ** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.1 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 23.8 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 19.4 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 15.7 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ 6.0 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุน้อยที่สุด 20 ปี สูงสุด 68 ปี และมีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี

**ระดับการศึกษา** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาร้อยละ 20.8 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 9.7 ประถมศึกษา ร้อยละ 9.0 อนุปริญญา/ปวส. และร้อยละ 1.5 ปริญญาตรี ตามลำดับ

**จำนวนสมาชิกในครัวเรือน** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน รองลงมาร้อยละ 21.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 19.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 3.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-8 คน และร้อยละ 2.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 8 คนตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 9 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.77 คน

**จำนวนแรงงานภาคการเกษตร** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.2 มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตร น้อยกว่า 3 คน รองลงมาร้อยละ 26.9 มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตร 5-6 คน และร้อยละ 17.9 จำนวนแรงงานภาคการเกษตร 3-4 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตร ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน และมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตร เฉลี่ย 3.46 คน

**การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.7 มีได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก 1 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 32.8 ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก 2 ครั้ง และร้อยละ 1.5 ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก 3 ครั้ง ตามลำดับ โดยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก ต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 3 ครั้ง และได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผัก 1.51 ครั้ง

**ประสบการณ์ผลิตผัก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.8 มีประสบการณ์ผลิตผัก ระหว่าง 6-8 ปี รองลงมาร้อยละ 35.8 มีประสบการณ์ผลิตผัก ระหว่าง 3-5 ปี ร้อยละ 10.4 มีประสบการณ์ผลิตผัก น้อยกว่า 3 ปี ร้อยละ 10.4 มีประสบการณ์ผลิตผักระหว่าง 9-10 ปี และร้อยละ 1.5 มีประสบการณ์ผลิตผักมากกว่า 10 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ผลิตผัก ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 15 ปี และมีประสบการณ์ผลิตผัก เฉลี่ย 6.11 ปี

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.3 เป็นสมาชิก กลุ่มเกษตรกร รongลงมาร้อยละ 29.7 ลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 27.1 สหกรณ์ภาคการเกษตร ร้อยละ 8.1 กลุ่มส่งเสริม อาชีพ ร้อยละ 3.2 วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย และร้อยละ 1.6 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจประกอบด้วย พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากการทำการเกษตร ปีการผลิต 63/64 ต้นทุนการผลิตผัก ปีการผลิต 63/64 รายได้จากการผลิตผัก ปีการผลิต 63/64 ภาระหนี้สินของ ครัวเรือน แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก ปรากฏผลดัง ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 134		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
<b>พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่)</b>		
ไม่มี	3	2.2
น้อยกว่า 10	39	29.2
11-20	54	40.3
21-30	29	21.6
มากกว่า 30	9	6.7
ค่าต่ำสุด = ไม่มีพื้นที่ถือครอง ค่าสูงสุด = 85 ไร่ ค่าเฉลี่ย = 17.22 ไร่ SD = 11.24		
<b>ลักษณะการถือครองที่ดิน</b>		
ของตนเอง	116	86.6
เช่า	14	10.4
เป็นของตนเองและเช่า	4	3.0
<b>รายได้จากการทำการเกษตร ปีการผลิต 63/64 (บาท)</b>		
น้อยกว่า 20,000	9	6.7
20,000-30,000	21	15.7
30,001-40,000	28	20.9
40,001-50,000	36	26.9
มากกว่า 50,000	40	29.8
ค่าต่ำสุด = 5000 ค่าสูงสุด = 120,000 ค่าเฉลี่ย = 47,982.09 SD = 20,591.76		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 134		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
<b>ต้นทุนการผลิตผัก ปีการผลิต 63/64 (บาท)</b>		
น้อยกว่า 3,000	40	29.9
3,000-5,000	33	24.6
5,001-7,000	26	19.4
7,001-9,000	11	8.2
มากกว่า 9,000	24	17.9
ค่าต่ำสุด = 350 ค่าสูงสุด = 20,000 ค่าเฉลี่ย = 4,571.49 SD = 3,959.11		
<b>รายได้จากการผลิตผัก ปีการผลิต 63/64 (บาท)</b>		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	20	14.9
5,001-15,000	58	43.3
15,001-25,000	30	22.4
25,001-35,000	18	13.4
มากกว่า 35,000	8	6.0
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 50,000 ค่าเฉลี่ย = 16,338.81 SD = 11,084.93		
<b>แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก</b>		
ของตนเอง	131	42.2
กู้จาก ธ.ก.ส.	60	19.3
กู้กองทุนหมู่บ้าน	80	25.7
กู้จากธนาคารพาณิชย์	20	6.4
กู้จากสหกรณ์การเกษตร	20	6.4

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัย ในจังหวัดขอนแก่น ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.3 มีพื้นที่ถือครองที่ดิน 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.2 มีพื้นที่ถือครองที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 21.6 มีพื้นที่ถือครอง



ที่ดิน 21-30 ไร่ ร้อยละ 6.7 มีพื้นที่ถือครองที่ดินมากกว่า 30 ไร่ และ ร้อยละ 2.2 ไม่มีพื้นที่ถือครองที่ดิน ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองที่ดิน ต่ำสุด ไม่มีพื้นที่ถือครอง สูงสุด 85 ไร่ และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 17.22 ไร่

**ลักษณะการถือครองที่ดิน** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.6 มีลักษณะการถือครองที่ดินของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 10.4 เช่า และ ร้อยละ 3.0 ทั้งเช่าและเป็นของตนเอง

**รายได้จากการทำการเกษตร** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 29.8 มีรายได้จากการทำการเกษตร มากกว่า 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 26.9 มีรายได้จากการทำการเกษตร ระหว่าง 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 20.9 มีรายได้จากการทำการเกษตร 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 15.7 มีรายได้จากการทำการเกษตร 20,000-30,000 บาท และร้อยละ 6.7 มีรายได้จากการทำการเกษตร น้อยกว่า 20,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากการทำการเกษตร ต่ำสุด 5,000 บาท สูงสุด 120,000 บาท และมีรายได้จากการทำการเกษตร เฉลี่ย 47,982.09 บาท

**ต้นทุนการผลิตผัก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 29.9 มีต้นทุนการผลิตผัก น้อยกว่า 3,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 24.6 มีต้นทุนการผลิตผัก ระหว่าง 3,000-5,000 บาท ร้อยละ 19.4 มีต้นทุนการผลิตผัก 5,001-7,000 ร้อยละ 17.9 มีต้นทุนการผลิตผัก มากกว่า 9,000 บาท และร้อยละ 8.2 มีต้นทุนการผลิตผัก ระหว่าง 7,001-9,000 บาท ตามลำดับ โดยมีต้นทุนการผลิตผัก ต่ำสุด 350 บาท สูงสุด 20,000 บาท และต้นทุนการผลิตผัก เฉลี่ย 4,571.49 บาท

**รายได้จากการผลิตผัก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.3 มีรายได้จากการผลิตผัก ระหว่าง 5,000-15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 22.4 มีรายได้จากการผลิตผัก ระหว่าง 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 14.9 มีรายได้จากการผลิตผัก น้อยกว่า 5,000 ร้อยละ 13.4 มีรายได้จากการผลิตผัก ระหว่าง 25,001-35,000 บาท และร้อยละ 6.0 มีรายได้จากการผลิตผัก มากกว่า 35,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากการผลิตผัก ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 50,000 บาท และมีรายได้จากการผลิตผัก เฉลี่ย 16,338.81 บาท

**หนี้สินของครัวเรือน** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.8 มีหนี้สินของครัวเรือน ระหว่าง 25,001-35,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 18.7 มีหนี้สินของครัวเรือน มากกว่า 35,000 บาท ร้อยละ 17.9 มีหนี้สินของครัวเรือน ระหว่าง 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 4.5 มีหนี้สินของครัวเรือน ระหว่าง 5,000-15,000 บาท และร้อยละ 0.7 มีหนี้สินของครัวเรือน น้อยกว่า 5,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินของครัวเรือน ต่ำสุด สูงสุด 62,000 บาท และหนี้สินของครัวเรือน เฉลี่ย 27,022.39 บาท

**แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีแหล่งเงินทุนของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 25.7 มีแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 19.3 กู้จาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 6.4 กู้จากธนาคารพาณิชย์ และกู้จากสหกรณ์การเกษตร เท่ากัน ตามลำดับ

## ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 2.1 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผู้วิจัย ได้ศึกษาสภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พื้นที่ปลูกผัก ปลูกผักอะไรบ้าง จำนวนรอบการผลิตผักที่ผ่านมา ระบบการให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแปลงปลูกผัก รั้วควบคุมวัชพืชในแปลงปลูกผัก รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย จำหน่ายผลผลิต (ผัก) วิธีการใด ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
n = 134		
<b>เหตุผลในการตัดสินใจการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี</b>		
เพื่อนบ้านชักชวนหรือทำตามเพื่อนบ้าน	49	14.4
ขายได้ราคาที่สูงกว่า	101	29.9
สามารถส่งผลผลิตทั้งหมดเข้ากลุ่ม เพื่อจำหน่าย	84	24.9
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	104	30.8
<b>พื้นที่ปลูกผัก (ไร่)</b>		
น้อยกว่า 5	73	54.5
5-10	28	20.9
11-15	21	15.7
16-20	9	6.7
มากกว่า 20	3	2.2
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 47 ค่าเฉลี่ย = 7.66 SD = 6.47		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 134

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<b>ชนิดผักที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</b>		
ผักสลัด	32	9.1
คะน้า	26	7.4
บวบงู	35	10.0
พริก	13	3.7
ถั่วฝักยาว	4	1.1
คื่นฉ่าย	8	2.3
บวบ	1	0.3
สาระแหน่	6	1.7
ชะอม	16	4.6
กะเพรา	57	16.2
โหระพา	63	17.9
กวางตุ้ง	35	10.0
ผักชี	51	14.5
ผักหวานป่า	4	1.1
<b>จำนวนรอบการผลิตผักปีที่ผ่านมา</b>		
ปลูกเพียงครั้งเดียว	118	88.1
ปลูกหลายครั้ง	16	11.9
<b>ช่วงเวลาการปลูกผัก</b>		
พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม	26	19.4
กุมภาพันธ์ ถึงเดือน เมษายน	36	26.9
ช่วงเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน กรกฎาคม	12	9.0
สิงหาคม ถึงเดือน กันยายน	80	59.7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 134		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
<b>รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย</b>		
ผักสด	117	87.3
ผักแปรรูป	17	12.7
<b>วิธีการจำหน่ายผัก</b>		
จำหน่ายเอง	126	59.2
จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง/ห้าง	44	20.7
รวมกลุ่มจำหน่าย/สหกรณ์	32	15.0
มีคู่ค้ามารับซื้อถึงที่	11	5.2

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

**เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** พบว่า เกษตรกรมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดย ร้อยละ 30.8 การตัดสินใจมาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 29.9 ขายได้ราคาที่สูงกว่า ร้อยละ 24.9 สามารถส่งผลผลิตทั้งหมดเข้ากลุ่ม เพื่อจำหน่าย และร้อยละ 14.4 การตัดสินใจมาจากเพื่อนบ้านชักชวนหรือทำตามเพื่อนบ้าน

**พื้นที่ปลูกผัก** พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผัก โดยร้อยละ 54.5 มีพื้นที่ปลูกผัก น้อยกว่า 5 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 20.9 มีพื้นที่ปลูกผัก 5-10 ไร่ ร้อยละ 15.7 มีพื้นที่ปลูกผัก 11-15 ไร่ ร้อยละ 6.7 มีพื้นที่ปลูกผัก 16-20 ไร่ และร้อยละ 2.2 มีพื้นที่ปลูกผัก มากกว่า 20 ไร่ ตามลำดับ โดยพื้นที่ปลูกผัก ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 47 ไร่ และพื้นที่ปลูกผัก เฉลี่ย 7.66 ไร่

**ชนิดพืชผักที่ปลูก** พบว่า เกษตรกรมีการปลูกผักหลากหลายชนิด คือ เกษตรกร ร้อยละ 17.9 ปลูกโหระพา รองลงมา ร้อยละ 16.2 ปลูกกะเพรา ร้อยละ 14.5 ปลูกผักชี ร้อยละ 10.0 ปลูกกวางตุ้งและบั้งจิ้น ร้อยละ 9.1 ปลูกผักสลัด ร้อยละ 7.4 ปลูกคะน้า ร้อยละ 4.6 ปลูกชะอม ร้อยละ 3.7 ปลูกพริก ร้อยละ 2.3 ปลูกคื่นช่าย ร้อยละ 1.1 ปลูกถั่วฝักยาวและผักหวานป่า และ ร้อยละ 0.3 ปลูกบวบ ตามลำดับ

จำนวนรอบการผลิตผักปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.0 ปลูกเพียงครั้งเดียว รองลงมาร้อยละ 11.9 ปลูกหลายครั้ง ตามลำดับ

ช่วงเวลาในการปลูกผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.7 ปลูกในช่วงสิงหาคม ถึงเดือน กันยายน รองลงมาร้อยละ 26.9 ปลูกในช่วงกุมภาพันธ์ ถึงเดือน เมษายน ร้อยละ 19.4 ปลูกในช่วง พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม และร้อยละ 9.0 ปลูกในช่วงพฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม ตามลำดับ

รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.3 จำหน่ายในรูปแบบผักสด รองลงมา ร้อยละ 12.7 จำหน่ายในรูปแบบแปรรูป ตามลำดับ

วิธีการจำหน่ายผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.2 จำหน่ายเอง รองลงมาร้อยละ 20.7 จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง/ห้าง ร้อยละ 15.0 รวมกลุ่มจำหน่าย/สหกรณ์ และร้อยละ 5.2 มีลูกค้ามารับซื้อถึงที่ตามลำดับ

ตอนที่ 2.2 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล บันทึกข้อมูลและการตามสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

	ประเด็น	ปฏิบัติ	ลำดับ
n = 134			
<b>แหล่งน้ำ</b>			
1.	ใช้น้ำในกระบวนการผลิตที่มาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต	131 (97.8)	2
2.	ใช้น้ำหลังการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำดื่มหรือเทียบเท่า โดยให้ความสำคัญกับน้ำที่สัมผัสผลผลิตส่วนที่บริโภคได้	77 (57.5)	10
3.	มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกพื้นที่โดยรอบ	128 (95.5)	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

	n = 134	
ประเด็น	ปฏิบัติ	ลำดับ
<b>พื้นที่ปลูก</b>		
4.พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต	70 (52.2)	10
5.มีการวางแผนเปลี่ยนแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน	101 (75.4)	7
6.จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี	84 (62.7)	8
<b>วัตถุอันตรายทางการเกษตร</b>		
7. ใช้สารเคมีตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร	32 (23.9)	14
8. จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ	131(97.8)	2
9.มีการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	73(54.5)	11
<b>การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว</b>		
10. ใช้เมล็ดพันธุ์ และปัจจัยการผลิตอื่น มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้	117(87.3)	5
11. พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ แยกเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ	119(88.8)	4
12.ทำความสะอาดเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ภาชนะบรรจุ และขนส่งผลิตผลทุกครั้งก่อนและหลังใช้งาน	131(97.8)	2
<b>การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว</b>		
13. เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า	132(98.5)	1
14. ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	78(58.2)	9
15. มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุให้เป็นสัดส่วน	107(79.9)	6
16.มีการป้องกันสัตว์เลื้อยคลานให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยวคั้บรรจุและเก็บรักษา	131(97.8)	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

	n = 134	
ประเด็น	ปฏิบัติ	ลำดับ
<b>การพักผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา</b>		
17. มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลิตผล และ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอม	60(44.8)	12
18. มีการขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค	128(95.5)	3
19. ขนย้ายผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เกี่ยวข้อง	38(28.4)	13
<b>สุขลักษณะส่วนบุคคล</b>		
20. ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ	101(75.4)	7
21. มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เช่น ห้องสุขา และอุปกรณ์การทำความสะอาดที่เพียงพอและพร้อมใช้งาน	20(14.9)	16
22. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม หรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสุขภาพ หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	32(23.9)	15
<b>บันทึกข้อมูลและการตามสอบ</b>		
23. บันทึกข้อมูลในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตผล เช่น การใช้สารเคมีและวัตถุอันตราย การปฏิบัติก่อนและหลังเก็บเกี่ยวในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล	55(41.0)	14
24. มีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย และปริมาณที่จำหน่าย	55(41.0)	14
25. เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน	12(9.0)	17

จากตารางที่ 4.4 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลวิจัยพบว่า

ด้านแหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.8 น้ำที่ใช้ในการปลูกพืชต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล ร้อยละ 95.5 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากการ

ใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกพื้นที่โดยรอบ และร้อยละ 57.5 ใช้น้ำหลังการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำดื่มหรือเทียบเท่าโดยให้ความสำคัญกับน้ำที่สัมผัสผลผลิตส่วนที่บริโภคได้ตามลำดับ

**ด้านพื้นที่ปลูก** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.4 มีการวางแผนแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 62.7 มีจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี และร้อยละ 52.2 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิตตามลำดับ

**ด้านวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.8 จัดเก็บวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ ร้อยละ 54.5 มีการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และร้อยละ 23.9 ใช้สารเคมีตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ตามลำดับ

**ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว** พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 97.8 ทำความสะอาดเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ภาชนะบรรจุ และขนส่งผลผลิตทุกครั้งก่อนและหลังใช้งาน ร้อยละ 88.8 พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ และร้อยละ 87.3 ใช้เมล็ดพันธุ์ และปัจจัยการผลิตอื่น มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตามลำดับ

**ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 98.5 เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า ร้อยละ 97.8 มีการป้องกันสัตว์เลื้อยคลานไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยวคัดบรรจุและเก็บรักษา ร้อยละ 79.9 มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุให้เป็นสัดส่วน และร้อยละ 58.2 ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง ตามลำดับ

**ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา** พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 95.5 มีการขนย้ายผลผลิตในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ร้อยละ 44.8 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลผลิตและ/หรือเก็บรักษาผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอม และร้อยละ 28.4 ขนย้ายผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว ตามลำดับ



**ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล** พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 75.4 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 23.9 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม หรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสุขภาพ หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และร้อยละ 14.9 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เช่น ห้องสุขา และอุปกรณ์การทำความสะอาดที่เพียงพอและพร้อมใช้งาน ตามลำดับ

**ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ** พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 41.0 มีการปฏิบัติใน 2 ประเด็น คือ บันทึกข้อมูลในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตผล เช่น การใช้สารเคมีและวัตถุอันตราย การปฏิบัติก่อนและหลังเก็บเกี่ยวในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล และมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย และปริมาณที่จำหน่าย ร้อยละ 9.0 เก็บรักษาระดับข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ระดับการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

(n=134)

ระดับระดับการปฏิบัติ		จำนวน	ร้อยละ
ระดับน้อยที่สุด	(0 – 5 คะแนน)	0	0
ระดับน้อย	(6 – 10 คะแนน)	7	5.2
ระดับปานกลาง	(9 – 11 คะแนน)	62	46.3
ระดับมาก	(16 – 20 คะแนน)	63	47.0
ระดับมากที่สุด	(21 – 25 คะแนน)	2	1.5

ค่าต่ำสุด = 10 คะแนน ค่าสูงสุด = 24 คะแนน ค่าเฉลี่ย = 15.99 SD = 2.9

จากตารางที่ 4.5 ระดับการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.0 มีการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 46.3 มีการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง ร้อยละ 5.2 มีการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย และร้อยละ 1.5 มีการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด

### ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย การได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 3.1 การศึกษาการได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน ด้านการสนับสนุน ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.6 การได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ด้านความรู้เนื้อหาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี						2.76	ปานกลาง	
						(1.034)	ปานกลาง	
1.1 ด้านแหล่งน้ำ	8	22	70	15	19	2.89	ปานกลาง	4
	(6.0)	(16.4)	(52.2)	(11.2)	(14.2)	(1.038)	ปานกลาง	
1.2 ด้านพื้นที่ปลูก	0	3	24	36	71	1.69	น้อยที่สุด	8
	(0)	(2.2)	(17.9)	(26.9)	(53.0)	(0.843)	น้อยที่สุด	
1.3 ด้านการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร	7	26	57	20	24	2.79	ปานกลาง	5
	(5.2)	(19.4)	(42.5)	(14.9)	(17.9)	(1.111)	ปานกลาง	
1.4 ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	14	44	43	22	11	3.21	มาก	1
	(10.4)	(32.8)	(32.1)	(16.4)	(8.2)	(1.097)	มาก	
1.5 ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4	48	49	18	15	3.06	ปานกลาง	2
	(3.0)	(35.8)	(36.6)	(13.4)	(11.2)	(1.032)	ปานกลาง	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
1.6 ด้านการเก็บรักษาและ การขนย้ายผลผลิตภายใน แปลง	9 (6.7)	18 (13.4)	58 (43.3)	32 (23.9)	17 (12.7)	2.78 (1.052)	ปาน กลาง	6
1.7 ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	6 (4.5)	22 (16.4)	51 (38.1)	31 (23.1)	24 (17.9)	2.66 (1.090)	ปาน กลาง	7
1.8 ด้านการบันทึกข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล	6 (4.5)	39 (29.1)	53 (39.6)	24 (17.9)	12 (9.0)	3.02 (1.007)	ปาน กลาง	3
<b>2.ด้านวิธีการส่งเสริม</b>						<b>3.40</b> <b>(1.065)</b>	ปาน กลาง	
<b>2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล</b>						<b>3.20</b> <b>(1.165)</b>	ปาน กลาง	
2.1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไป เยี่ยม เย็น และ ให้ คำปรึกษา/แนะนำในการ ผลิตผัก ที่บ้านและแปลง ของเกษตรกร	24 (17.9)	36 (26.9)	39 (29.1)	25 (18.7)	10 (7.5)	3.29 (1.181)	ปาน กลาง	2
2.1.2 เกษตรกรสามารถ เข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอ คำแนะนำการปลูกผักได้ อย่างสะดวก	18 (13.4)	43 (32.1)	44 (32.8)	21 (15.7)	8 (6.0)	3.31 (1.079)	ปาน กลาง	1
2.1.3 เกษตรกรสามารถ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทาง โทรศัพท์ได้ เพื่อ สอบถาม/ขอความ ช่วยเหลือด้านการผลิตผัก โดยตรง และแก้ไขปัญหา ได้ทันเหตุการณ์	13 (9.7)	41 (30.6)	36 (26.9)	22 (16.4)	22 (16.4)	3.01 (1.235)	ปาน กลาง	3

ตาราง 4.6 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
<b>2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม</b>						<b>3.47</b> <b>(1.080)</b>	<b>มาก</b>	
2.2.1 การจัดประชุม/ ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิต ผักและแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการผลิตผัก	9 (6.7)	38 (28.4)	39 (29.1)	30 (22.4)	18 (13.4)	2.93 (1.148)	ปาน กลาง	3
2.2.2 การจัดทำแปลง สาธิต/แปลงเรียนรู้การ ผลิตผักในพื้นที่	12 (9.0)	50 (37.3)	46 (34.3)	16 (11.9)	10 (7.5)	3.28 (1.038)	ปาน กลาง	2
2.2.3 การจัดศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการผลิตผักนอก สถานที่ให้แก่เกษตรกร	70 (52.2)	36 (26.9)	18 (13.4)	5 (3.7)	5 (3.7)	4.20 (1.053)	<b>มาก</b>	1
<b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>						<b>3.38</b> <b>(0.948)</b>	<b>ปาน กลาง</b>	
2.3.1 เอกสารคู่มือ/แผ่น พับแสดงรายละเอียด เกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อ เกษตรกร	13 (9.7)	30 (22.4)	75 (56.0)	10 (7.5)	6 (4.5)	3.25 (0.899)	ปาน กลาง	4
2.3.2 หอกระจายข่าว หมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย	10 (7.5)	39 (29.1)	63 (47.0)	16 (11.9)	6 (4.5)	3.23 (0.917)	ปาน กลาง	5
2.3.3 วิทยุกระจายเสียง เกี่ยวกับสถานการณ์ของ พืชผัก	18 (13.4)	41 (30.6)	58 (43.3)	13 (9.7)	4 (3.0)	3.42 (0.944)	<b>มาก</b>	2
2.3.4 วิทยุโทรทัศน์ ข่าว สถานการณ์พืชผัก	15 (11.2)	40 (29.9)	60 (44.8)	12 (9.0)	7 (5.2)	3.33 (0.972)	ปาน กลาง	3

ตาราง 4.6 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	2	3	4	5				
	2.3.5 การส่งเสริมผ่าน เทคโนโลยีสารสนเทศ การ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น	24 (17.9)	63 (47.0)	27 (20.1)	16 (11.9)			
<b>3. ด้านการสนับสนุน</b>						<b>3.52 (0.950)</b>	มาก	
3.1 การสนับสนุนการเข้าถึง แหล่งปัจจัยการผลิตที่มี คุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น	18 (13.4)	57 (42.5)	44 (32.8)	8 (6.0)	7 (5.2)	3.53 (0.979)	มาก	3
3.2 การสนับสนุนปัจจัยจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น	15 (11.2)	39 (29.1)	54 (40.3)	20 (14.9)	6 (4.5)	3.28 (0.999)	ปาน กลาง	6
3.3 การสนับสนุนแหล่ง เงินทุนในการผลิตผัก	19 (14.2)	40 (29.9)	56 (41.8)	14 (10.4)	5 (3.7)	3.40 (0.982)	ปาน กลาง	4
3.4 การสนับสนุนการ วางแผนด้านการผลิตผัก	16 (11.9)	41 (30.6)	57 (42.5)	15 (11.2)	5 (3.7)	3.36 (0.961)	ปาน กลาง	5
3.5 การสนับสนุนให้ เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เกี่ยวกับการผลิตผัก	26 (19.4)	61 (45.5)	39 (29.1)	5 (3.7)	3 (2.2)	3.76 (0.886)	มาก	2
3.6 การสนับสนุนให้ เกษตรกรมีการสร้าง เครือข่ายการผลิตผัก	28 (20.9)	62 (46.3)	34 (25.4)	8 (6.0)	2 (1.5)	3.79 (0.893)	มาก	1

จากตารางที่ 4.6 การได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ดังนี้

ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ใน

ระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.21) ระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.06) รองลงมาด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.02) ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.89) ด้านการใช้วัตถุดิบตรงทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.79) ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 2.78) และด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.66) อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 1.69) ตามลำดับ

**ด้านวิธีการส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรมีวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.47) ระดับปานกลาง 2 ด้านคือ การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.38) และการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.20) ตามลำดับ

**การส่งเสริมแบบรายบุคคล** พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ เกษตรกรสามารถเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำการปลูกผัก ได้อย่างสะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.31) เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนและให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตผัก ที่บ้านและแปลงของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.29) และเกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.01) ตามลำดับ

**การส่งเสริมแบบกลุ่ม** พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การจัดศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 4.20) การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.28) การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 2.93) ตามลำดับ

**การส่งเสริมแบบมวลชน** พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า ได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.65) วิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับสถานการณ์ของพืชผัก (ค่าเฉลี่ย 3.42) ได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น เอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.25) และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีการได้รับการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.79) รองลงมา การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.76) และการสนับสนุนให้เข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.53) ได้รับการสนับสนุนในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.40) การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.36) และการสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ระดับการได้รับการส่งเสริมการผลิตปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 134				
ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความหมาย	อันดับ	
ด้านเนื้อหาความรู้การผลิตปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	2.76	ปานกลาง	3	
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.40	ปานกลาง	2	
ด้านการสนับสนุน	3.52	มาก	1	
<b>เฉลี่ยรวมทั้งหมด</b>	<b>3.23</b>	<b>ปานกลาง</b>		

จากตารางที่ 4.6 แสดงถึงภาพรวมระดับการได้รับการส่งเสริมการผลิตปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตปลอดภัยในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.52) ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.40) และ ด้านเนื้อหาความรู้การผลิตปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.76) ตามลำดับ

ตอนที่ 3.2 การศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน ด้านการสนับสนุน ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับความต้องการการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
<b>1. ด้านเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี</b>						<b>3.66</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.727)</b>		
1.1 ด้านแหล่งน้ำ	0	4	54	60	16	3.66	มาก	5
						(0.727)		
1.2 ด้านพื้นที่ปลูก	1	12	44	60	17	3.60	มาก	7
						(0.851)		
1.3 ด้านการใช้วัตถุดิบทราย	1	18	48	51	16	3.47	มาก	8
ทางการเกษตร						(0.899)		
1.4 ด้านการจัดการคุณภาพ	0	5	52	63	14	3.64	มาก	6
ในกระบวนการผลิตก่อนการ						(0.719)		
เก็บเกี่ยว								
1.5 ด้านการเก็บเกี่ยวและการ	0	5	48	69	12	3.66	มาก	4
ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						(0.695)		
1.6 ด้านการเก็บรักษาและ	0	6	48	59	21	3.71	มาก	2
การขนย้ายผลผลิตภายใน						(0.784)		
แปลง								
1.7 ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	0	6	47	62	19	3.70	มาก	3
						(0.766)		
1.8 ด้านการบันทึกข้อมูลและ	0	5	40	73	16	3.75	มาก	1
การจัดเก็บข้อมูล						(0.712)		
<b>2.ด้านวิธีการส่งเสริม</b>						<b>3.90</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.748)</b>		
<b>2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล</b>						<b>3.76</b>		
						<b>(0.757)</b>		



## ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับความต้องการการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2.1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมชม เขียนและให้คำปรึกษา/ แนะนำในการผลิตผัก ที่ บ้านและแปลงของ เกษตรกร	0 (0)	5 (3.7)	54 (40.3)	58 (43.3)	17 (12.7)	3.65 (0.749)	มาก	3
2.1.2 เกษตรกรสามารถเข้า พบเจ้าหน้าที่เพื่อขอ คำแนะนำการปลูกผักได้ อย่างสะดวก	0 (0)	7 (5.2)	38 (28.4)	65 (48.5)	24 (17.9)	3.79 (0.795)	มาก	2
2.1.3 เกษตรกรสามารถ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทาง โทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ ขอความช่วยเหลือด้านการ ผลิตผักโดยตรง และแก้ไข ปัญหาได้ทันเหตุการณ์	0 (0)	4 (3.0)	36 (26.9)	72 (53.7)	22 (16.4)	3.84 (0.727)	มาก	1
<b>2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม</b>						<b>3.72</b> <b>(0.824)</b>		
2.2.1 การจัดประชุม/ ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิต ผักและแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการผลิตผัก	0 (0)	9 (6.7)	41 (30.6)	57 (42.5)	27 (20.1)	3.76 (0.851)	มาก	2
2.2.2 การจัดทำแปลงสาธิต/ แปลงเรียนรู้การผลิตผักใน พื้นที่	0 (0)	5 (3.7)	44 (32.8)	60 (44.8)	25 (18.7)	3.78 (0.789)	มาก	1
2.2.3 การจัดศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการผลิตผักนอก สถานที่ให้แก่เกษตรกร	0 (0)	11 (8.2)	49 (36.6)	55 (41.0)	19 (14.2)	3.61 (0.831)	มาก	3

ตาราง 4.8 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับความต้องการการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
<b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>						<b>4.23</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.662)</b>	<b>ที่สุด</b>	
2.3.1 เอกสารคู่มือ/แผ่นพับ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการ ผลิตผักเพื่อเกษตรกร	0 (0)	0 (0)	6 (4.5)	74 (55.2)	54 (40.3)	4.36 (0.567)	มาก ที่สุด	2
2.3.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ขึ้นอย่างทั่วถึง และเข้าใจ ง่าย	0 (0)	0 (0)	5 (3.7)	65 (48.5)	64 (47.8)	4.44 (0.569)	มาก ที่สุด	1
2.3.3 วิทยุกระจายเสียง เกี่ยวกับสถานการณ์ของ พืชผัก	0 (0)	2 (1.5)	21 (15.7)	67 (50.0)	44 (32.8)	4.14 (0.727)	มาก	4
2.3.4 วิทยุโทรทัศน์ ข่าว สถานการณ์พืชผัก	0 (0)	4 (3.0)	27 (20.1)	66 (49.3)	37 (27.6)	4.01 (0.775)	มาก	5
2.3.5 การส่งเสริมผ่าน เทคโนโลยีสารสนเทศ การ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น	0 (0)	0 (0)	20 (14.9)	70 (52.2)	44 (32.8)	4.18 (0.670)	มาก	3
<b>3. ด้านการสนับสนุน</b>						<b>3.96</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.765)</b>		
3.1 การสนับสนุนการเข้าถึง แหล่งปัจจัยการผลิตที่มี คุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น	0 (0)	1 (0.7)	16 (11.9)	66 (49.3)	51 (38.1)	4.25 (0.688)	มาก ที่สุด	1
3.2 การสนับสนุนปัจจัยจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น	0 (0)	1 (0.7)	26 (19.4)	59 (44.0)	48 (35.8)	4.15 (0.751)	มาก	2

ตาราง 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความต้องการการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
	3.3 การสนับสนุนแหล่ง เงินทุนในการผลิตผัก	0 (0)	0 (0)	36 (26.9)	67 (50.0)			
3.4 การสนับสนุนการ วางแผนด้านการผลิตผัก	0 (0)	4 (3.0)	44 (32.8)	57 (42.5)	29 (21.6)	3.83 (0.800)	มาก	4
3.5 การสนับสนุนให้ เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เกี่ยวกับการผลิตผัก	0 (0)	9 (6.7)	41 (30.6)	57 (42.5)	27 (20.1)	3.76 (0.851)	มาก	6
3.6 การสนับสนุนให้ เกษตรกรมีการสร้างเครือข่าย การผลิตผัก	0 (0)	5 (3.7)	44 (32.8)	60 (48.8)	25 (18.7)	3.78 (0.789)	มาก	5

n= 134

จากตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรได้ดังนี้

**ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมาด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง (ค่าเฉลี่ย 3.71) ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.70) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.66) ด้านแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.66) ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.64) ด้านพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.60) และ ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.47) ตามลำดับ

**ด้านวิธีการส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.23) รองลงมาคือการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.76) และการส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.72) ตามลำดับ

**การส่งเสริมแบบรายบุคคล** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริม แบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการลำดับ การส่งเสริม อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็นคือเกษตรกรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.84) รองลงมาคือเกษตรกรเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำการปลูกผักได้อย่างสะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.79) และเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนและให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตผักที่บ้านและแปลงของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.65) ตามลำดับ

**การส่งเสริมแบบกลุ่ม** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.72) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการการส่งเสริม อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็นคือการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.78) รองลงมาคือ การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.76) และการจัดศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่ให้แก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ

**การส่งเสริมแบบมวลชน** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริม แบบมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็นคือการส่งเสริมผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.44) รองลงมาคือเอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.36) และอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.18) วิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับสถานการณ์ของพืชผัก (ค่าเฉลี่ย 4.14) และวิทยุโทรทัศน์ ข่าวสถานการณ์พืชผัก (ค่าเฉลี่ย 4.01) ตามลำดับ

**ด้านการสนับสนุน** พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการด้านการสนับสนุนมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.25) ระดับมาก 5 ประเด็น คือ การสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.15) การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.96) การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.83) การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และการสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.76) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี  
ของเกษตรกร

ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความหมาย	อันดับ
ด้านเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.66	มาก	3
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.90	มาก	2
การรับการสนับสนุน	3.96	มาก	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.84	มาก	

n = 134

จากตารางที่ 4.9 แสดงถึงระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรดังนี้ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การรับการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.96) ระดับปานรองลงมา คือ วิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.90) และ ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ

#### ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลการปัญหาและข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

**4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.8-4.9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n= 134

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
<b>1.ด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี</b>						<b>2.81</b>	<b>ปาน</b>	
						<b>(1.024)</b>	<b>กลาง</b>	
1.1 เนื้อหาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เข้าใจยาก	7 (5.2)	25 (18.7)	70 (52.2)	16 (11.9)	16 (11.9)	2.93 (0.998)	ปาน กลาง	3
1.2 ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุ อันตรายทางการเกษตรตามการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	1 (0.7)	8 (6.0)	30 (22.4)	31 (23.1)	64 (47.8)	1.89 (1.001)	น้อย	5
1.3 ขาดความรู้ด้านการใช้วิธีการ อื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและ วัชพืชในการผลิตผัก	7 (5.2)	28 (20.9)	60 (44.8)	18 (13.4)	21 (15.7)	2.87 (1.082)	ปาน กลาง	4
1.4 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	13 (9.7)	43 (32.1)	49 (36.6)	20 (14.9)	9 (6.7)	3.23 (1.040)	ปาน กลาง	1
1.5 ขาดความรู้ด้านการบันทึก และการจัดเก็บข้อมูล	4 (3.0)	53 (39.6)	49 (36.6)	15 (11.2)	13 (9.7)	3.15 (1.000)	ปาน กลาง	2
<b>2.ด้านวิธีการส่งเสริม</b>						<b>3.24</b>	<b>ปาน</b>	
						<b>(1.047)</b>	<b>กลาง</b>	
<b>2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล</b>						<b>2.95</b>	<b>ปาน</b>	
						<b>(1.101)</b>	<b>กลาง</b>	
2.1.1 ไม่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรในเวลา ที่ต้องการคำแนะนำ	9 (6.7)	21 (15.7)	60 (44.8)	29 (21.6)	15 (11.2)	2.85 (1.037)	ปาน กลาง	3
2.1.2 เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาเพียงพอ ต่อความต้องการของเกษตรกร	13 (9.7)	23 (17.2)	52 (38.8)	25 (18.7)	21 (15.7)	2.87 (1.168)	ปาน กลาง	2
2.1.3 เวลาว่างของเกษตรกรไม่ตรงกับ เจ้าหน้าที่	13 (9.7)	40 (29.9)	46 (34.3)	23 (17.2)	12 (9.0)	3.14 (1.098)	ปาน กลาง	1
<b>2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม</b>						<b>3.22</b>	<b>ปาน</b>	
						<b>(1.062)</b>	<b>กลาง</b>	
2.2.1 ขาดการอบรมให้ความรู้ ด้านการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง	20 (14.9)	38 (28.4)	37 (27.6)	28 (20.9)	11 (8.2)	3.21 (1.177)	ปาน กลาง	3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2.2.2 ขาดการอบรม/สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักใน พื้นที่	14 (10.4)	39 (29.1)	50 (37.3)	24 (17.9)	7 (5.2)	3.22 (1.029)	ปาน กลาง	2
2.2.3 ขาดการศึกษาดูงานนอก สถานที่เกี่ยวกับการผลิตผัก	9 (6.7)	48 (35.8)	37 (27.6)	22 (16.4)	18 (13.4)	3.06 (1.155)	ปาน กลาง	4
2.2.4 ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการผลิตผักจากเกษตรกร ต้นแบบในพื้นที่	7 (5.2)	36 (26.9)	46 (34.3)	30 (22.4)	15 (11.2)	2.93 (1.073)	ปาน กลาง	5
2.2.5 ขาดแปลงเรียนรู้การผลิต ผักในพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบให้ เกษตรกร	24 (17.9)	53 (39.6)	47 (35.1)	9 (6.7)	1 (0.7)	3.67 (0.873)	มาก	1
<b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>						<b>3.54 (0.980)</b>	<b>มาก</b>	
2.3.1 ขาดเอกสารคู่มือ/แผ่นพับ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการ ผลิตผักเพื่อเกษตรกร	10 (7.5)	57 (42.5)	43 (32.1)	14 (10.4)	10 (7.5)	3.32 (1.016)	ปาน กลาง	4
2.3.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ ยินไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก	70 (52.2)	36 (26.9)	18 (13.4)	5 (3.7)	5 (3.7)	4.20 (1.053)	มาก	1
2.3.3 ขาดการส่งเสริมผ่านทาง วิทยุกระจายเสียง	13 (9.7)	33 (24.6)	74 (55.2)	9 (6.7)	5 (3.7)	3.30 (0.876)	ปาน กลาง	5
2.3.4 ขาดรายการข่าว สถานการณ์พืชผักทางวิทยุ โทรทัศน์	17 (12.7)	45 (33.6)	52 (38.8)	14 (10.4)	6 (4.5)	3.40 (0.989)	ปาน กลาง	3
2.3.5 ขาดการส่งเสริมผ่าน เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น	20 (14.9)	48 (35.8)	49 (36.6)	13 (9.7)	4 (3.0)	3.50 (0.964)	มาก	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
<b>3. ด้านการสนับสนุน</b>						<b>3.53</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(1.021)</b>		
3.1 ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตผัก	23 (17.2)	39 (29.1)	53 (39.6)	12 (9.0)	7 (5.2)	3.44 (1.044)	มาก	4
3.2 ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก	31 (23.1)	61 (45.5)	24 (17.9)	14 (10.4)	4 (3.0)	3.75 (1.022)	มาก	1
3.3 ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิตผัก	21 (15.7)	61 (45.5)	37 (27.6)	8 (6.0)	7 (5.2)	3.60 (0.996)	มาก	2
3.4 ขาดการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในการผลิตผัก	20 (14.9)	40 (29.9)	51 (38.1)	17 (12.7)	6 (4.5)	3.38 (1.032)	ปานกลาง	5
3.5 ขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผัก	24 (17.9)	42 (31.3)	51 (38.1)	12 (9.0)	5 (3.7)	3.51 (1.009)	มาก	3

จากตารางที่ 4.10 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ดังนี้

**ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.81) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ใน ระดับปานกลาง 4 ด้าน คือขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.23) รองลงมาขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.15) เนื้อหาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 2.93) และขาดความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 2.87) อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ขาดความรู้ด้านการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 1.89) ตามลำดับ

**ด้านวิธีการส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรมีปัญหาวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม อยู่ใน



ระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.54) ระดับปานกลาง 2 ด้านคือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.22) และการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.95) ตามลำดับ

**ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล** พบว่า เกษตรกรมีปัญหากับวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ เวลาว่างของเกษตรกรไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.14) เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 2.87) และไม่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเวลาที่ต้องการคำแนะนำ (ค่าเฉลี่ย 32.85) ตามลำดับ

**ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม** พบว่า เกษตรกรมีปัญหากับการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ขาดแปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.67) อยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ ขาดการอบรม/สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.22) ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.21) ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.06) และขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตผักจากเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.93) ตามลำดับ

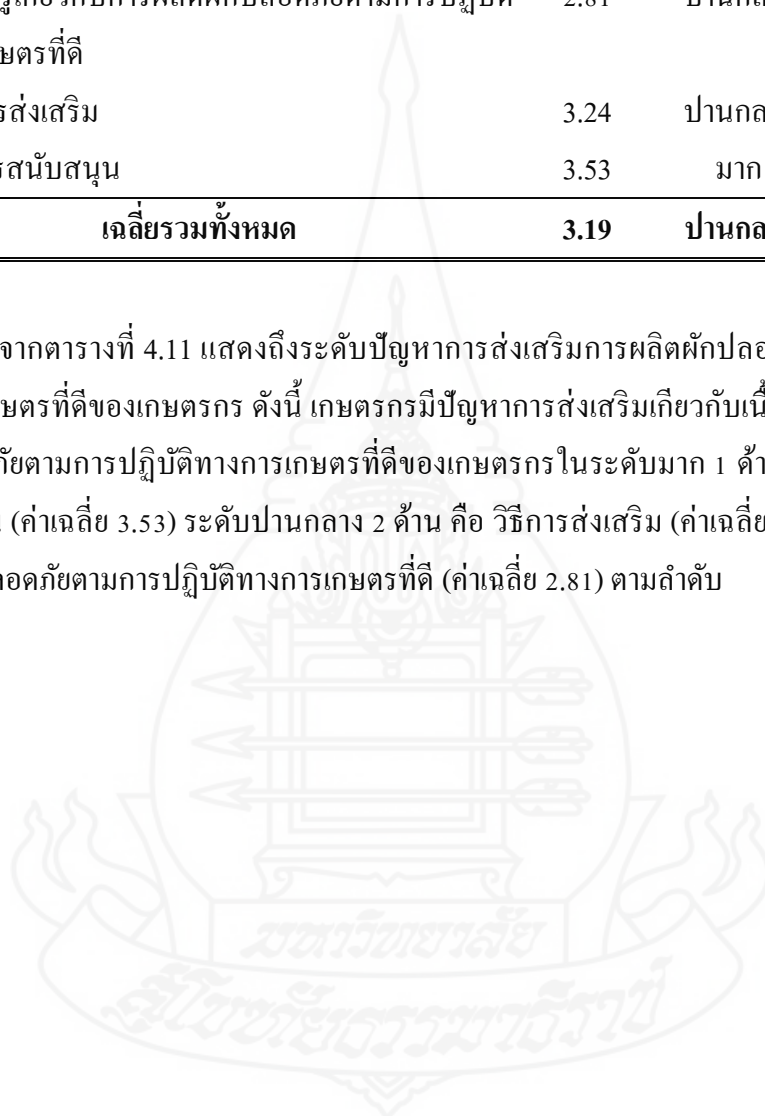
**ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน** พบว่า เกษตรกรมีปัญหากับการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) รองลงมาขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.50) ขาดรายการข่าวสถานการณ์พืชผักทางวิทยุโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.40) ขาดเอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.32) และ ขาดการส่งเสริมผ่านทางวิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 3.30)

**ด้านการสนับสนุน** พบว่า เกษตรกรมีปัญหากับการส่งเสริมด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมาขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.60) ขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.51) ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.44) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ขาดการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.38)

ตารางที่ 4.11 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	$\bar{X}$	แปล ความหมาย	อันดับ
ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี	2.81	ปานกลาง	3
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.24	ปานกลาง	2
การรับการสนับสนุน	3.53	มาก	1
<b>เฉลี่ยรวมทั้งหมด</b>	<b>3.19</b>	<b>ปานกลาง</b>	

จากตารางที่ 4.11 แสดงถึงระดับปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ การรับการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.53) ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ วิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.24) และ ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.81) ตามลำดับ



**4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.10-4.11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็น	ระดับความเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n= 134							
<b>1.ด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี</b>						<b>3.59</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.991)</b>		
1.1 ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้เข้าใจง่ายขึ้น	0 (0)	8 (6.0)	44 (32.8)	57 (42.5)	25 (18.7)	3.74 (0.831)	มาก	2
1.2 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3 (2.2)	15 (11.2)	34 (25.4)	49 (36.6)	33 (24.6)	3.70 (1.033)	มาก	3
1.3 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก	5 (3.7)	15 (11.2)	65 (48.5)	37 (27.6)	12 (9.0)	3.27 (0.911)	ปานกลาง	5
1.4 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4 (3.0)	10 (7.5)	23 (17.2)	47 (35.1)	50 (37.3)	3.96 (1.058)	มาก	1
1.5 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	14 (10.4)	10 (7.5)	51 (38.1)	41 (30.6)	18 (13.4)	3.29 (1.123)	ปานกลาง	4
<b>2. ด้านวิธีการส่งเสริม</b>						<b>3.45</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.992)</b>		
<b>2.1 การส่งเสริมรายบุคคล</b>						<b>3.58</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.984)</b>		
1) เจ้าหน้าที่ควรมีตารางเชื่อมโยงเกษตรกรเป็นประจำ	6 (4.5)	17 (12.7)	40 (29.9)	43 (32.1)	28 (20.9)	3.52 (1.095)	มาก	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับความเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2) เกษตรกรต้องมีช่องทางการ ติดต่อกับเกษตรกรได้ทันทีและ หลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น	1 (0.7)	11 (8.2)	35 (26.1)	59 (44.0)	28 (20.9)	3.76 (0.903)	มาก	1
3) พัฒนาเกษตรกรให้เป็น เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ที่ สามารถให้คำแนะนำในการผลิต ผักได้	5 (3.7)	13 (9.7)	48 (35.8)	52 (38.8)	16 (11.9)	3.46 (0.955)	มาก	3
<b>2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม</b>						<b>3.56 (0.902)</b>	<b>มาก</b>	
1) ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ ระหว่างเกษตรกรกับ ผู้ประกอบการ	1 (0.7)	11 (8.2)	38 (28.4)	65 (48.5)	19 (14.2)	3.67 (0.848)	มาก	2
2) ควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานนอก พื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเกิด ความริเริ่มสร้างสรรค์	1 (0.7)	27 (20.1)	37 (27.6)	54 (40.3)	15 (11.2)	3.41 (0.959)	มาก	4
3) ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้ เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการ ผลิตผักให้ดีขึ้น	1 (0.7)	4 (3.0)	53 (39.6)	57 (42.5)	19 (14.2)	3.66 (0.785)	มาก	3
4) มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการ ผลิตที่ทันสมัยสม่ำเสมอ	2 (1.5)	12 (9.0)	40 (29.9)	50 (37.3)	30 (22.4)	3.70 (0.966)	มาก	1
5) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีเวทีแลกเปลี่ยน ความรู้ และสรุปผล เพื่อ พัฒนาการผลิตผักต่อไป	5 (3.7)	15 (11.2)	55 (41.0)	44 (32.8)	15 (11.2)	3.37 (0.954)	ปาน กลาง	5

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับความเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	5	4	3	2	1			
<b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>						<b>3.20</b>	<b>ปาน</b>	
						<b>(1.092)</b>	<b>กลาง</b>	
1) ควรใช้โทรทัศน์/ วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย/หอ กระจายข่าวในการให้ความรู้และ ข่าวสาร	5 (3.7)	21 (15.7)	48 (35.8)	46 (34.3)	14 (10.4)	3.32 (0.986)	ปาน กลาง	2
2) ควรใช้ออกสารความรู้ เอกสาร แผ่นพับและโปสเตอร์ ในการให้ ความรู้และข่าวสาร	2 (1.5)	21 (15.7)	49 (36.6)	52 (38.8)	10 (7.5)	3.35 (0.886)	ปาน กลาง	1
3) ควรใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตและ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook Youtube Internet เป็นต้น ในการ ให้ความรู้และข่าวสาร	32 (23.9)	21 (15.7)	27 (20.1)	34 (25.4)	20 (14.9)	2.92 (1.404)	ปาน กลาง	3
<b>3.ด้านการให้การสนับสนุน</b>						<b>3.59</b>	<b>มาก</b>	
						<b>(0.903)</b>		
3.1 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึง แหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ และราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น	4 (3.0)	4 (3.0)	43 (32.1)	64 (47.8)	19 (14.2)	3.67 (0.865)	มาก	1
3.2 ควรมีการสนับสนุนปัจจัยจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช	2 (1.5)	11 (8.2)	45 (33.6)	56 (41.8)	20 (14.9)	3.60 (0.893)	มาก	4
3.3 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึง แหล่งเงินทุนในการทำการผลิต	3 (2.2)	9 (6.7)	44 (32.8)	54 (40.3)	24 (17.9)	3.65 (0.928)	มาก	2
3.4 ควรมีการสนับสนุนด้าน นโยบายจากภาครัฐในการทำการ ผลิตพืชอย่างต่อเนื่อง	2 (1.5)	10 (7.5)	47 (35.1)	50 (37.3)	25 (18.7)	3.64 (0.921)	มาก	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n= 134

ประเด็น	ระดับความเห็นต่อแนวทางการส่งเสริม (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	3.5 ควรมีการแสวงหาความ ร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อ สนับสนุนในการทำการผลิตผัก อย่างต่อเนื่อง	6 (4.5)	9 (6.7)	43 (32.1)	51 (38.1)			
3.6 ควรมีการสนับสนุนให้ เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มเกี่ยวกับ การผลิตผัก	1 (0.7)	13 (9.7)	49 (36.6)	54 (40.3)	17 (12.7)	3.54 (0.864)	มาก	7
3.7 ควรมีการสนับสนุนให้ เกษตรกรในพื้นที่สร้างเครือข่าย การผลิตผักกับกลุ่มอื่น ๆ	2 (1.5)	7 (5.2)	59 (44.0)	49 (36.6)	17 (12.7)	3.54 (0.838)	มาก	6
3.8 ควรมีการสนับสนุนสถานที่ใน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในพื้นที่	3 (2.2)	9 (6.7)	62 (46.3)	41 (30.6)	19 (14.2)	3.48 (0.899)	มาก	8

จากตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติ  
ทางการเกษตรที่ดีได้ดังนี้

ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า  
เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติ  
ทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน  
พบว่า มีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการ  
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ การส่งเสริมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการ  
ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมา ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย  
ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้เข้าใจง่ายขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.74) ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วัตถุ  
อันตรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.70) ตามลำดับ เกษตรกรเห็น  
ด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่  
ดีอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ การส่งเสริมให้ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล  
(ค่าเฉลี่ย 3.29) และการส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการ  
ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.27) ตามลำดับ

**ด้านวิธีการส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การส่งเสริมรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.58) และ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.56) ระดับปานกลาง 1 ด้านคือ การส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.20)

**แนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น คือ เกษตรกรต้องมีช่องทางการติดต่อกับเกษตรกรได้ทันทีและหลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.76) เจ้าหน้าที่ควรมีตารางเยี่ยมเยียนเกษตรกรเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.52) และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตผักได้ (ค่าเฉลี่ย 3.46) ตามลำดับ

**แนวทางการส่งเสริมแบบกลุ่ม** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.70) ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ (ค่าเฉลี่ย 3.67) ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตผักให้ดีขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.66) และควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย 3.41) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และสรุปผล เพื่อพัฒนาการผลิตผักต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.37)

**แนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น คือ ควรใช้เอกสารความรู้ เอกสารแผ่นพับและโปสเตอร์ ในการให้ความรู้และข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.35) รองลงมาควรใช้โทรทัศน์/วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวในการให้ความรู้และข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.32) และ ควรใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook Youtube Internet เป็นต้น ในการให้ความรู้และข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 2.92)

**ด้านการสนับสนุน** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.59) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนว

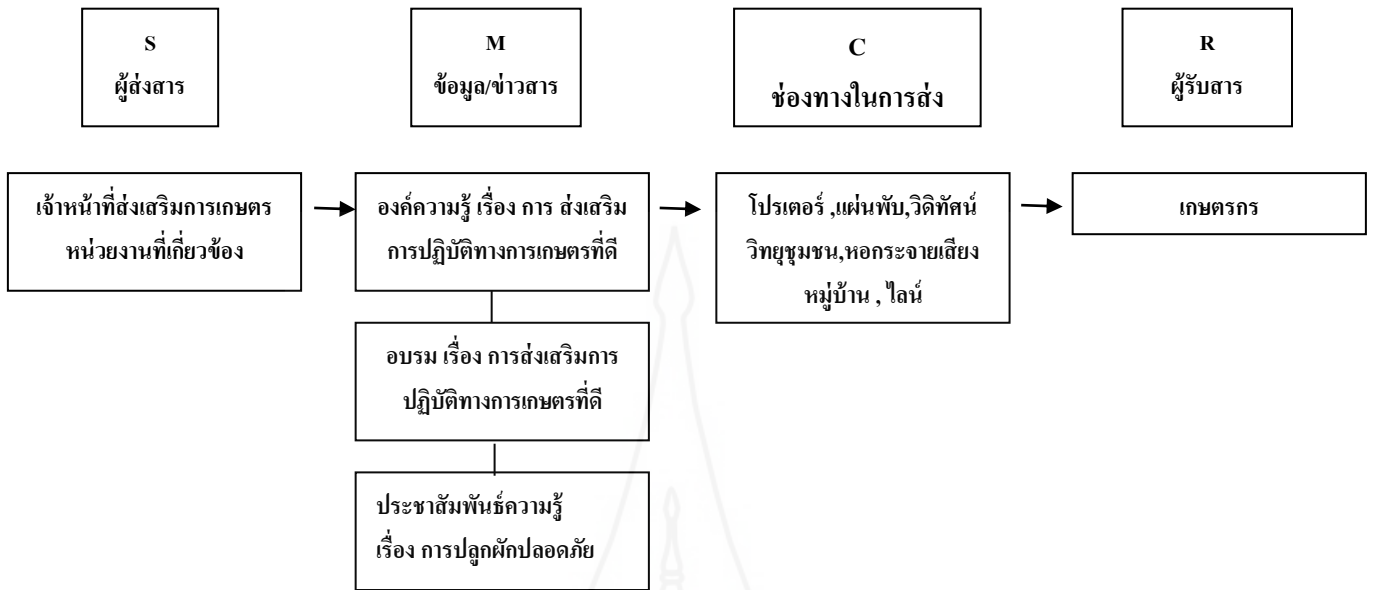
ทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด 7 ประเด็น คือ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูกลง เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.67) รองลงมาควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการทำการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.65) ควรมีการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการทำการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.64) ควรมีการสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช (ค่าเฉลี่ย 3.60) ควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนในการทำการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.60) ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่สร้างเครือข่ายการผลิตผักกับกลุ่มอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.54) ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.54) ควรมีการสนับสนุนสถานที่ในการจำหน่ายผลผลิตผักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

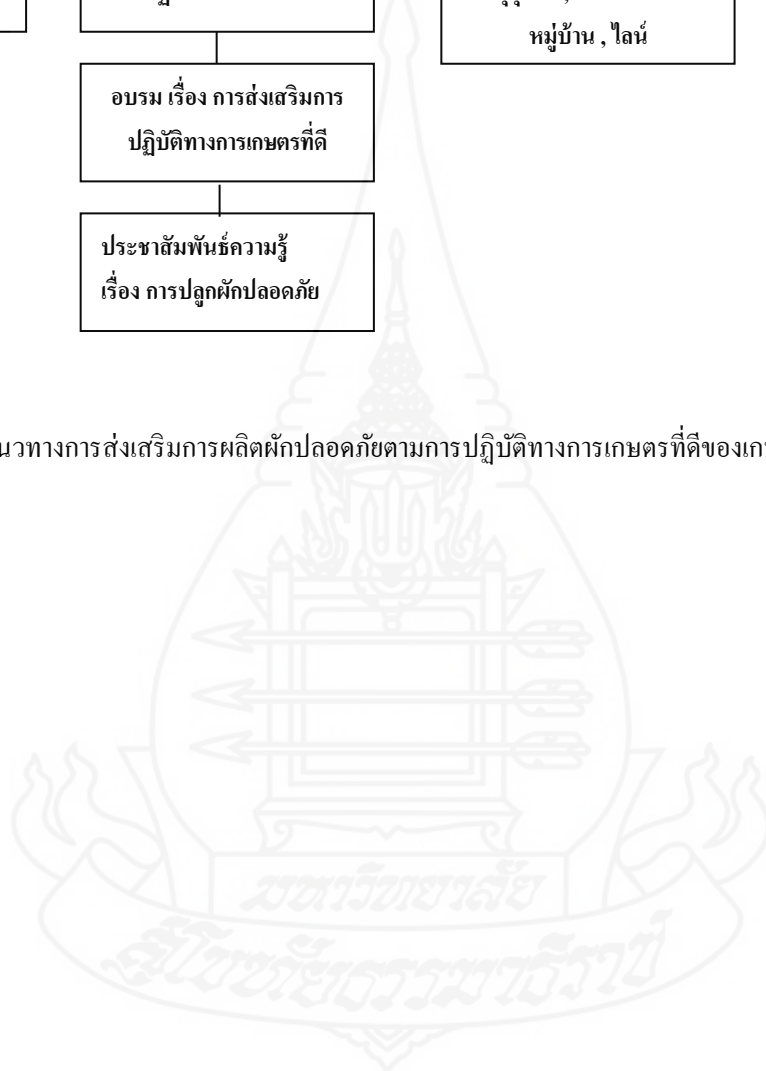
ประเด็น	$\bar{X}$	แปลความหมาย	อันดับ
ด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.59	มาก	1
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.45	มาก	3
ด้านการสนับสนุน	3.59	มาก	2
<b>เฉลี่ยรวมทั้งหมด</b>	<b>3.55</b>	<b>มาก</b>	

จากตารางที่ 4.13 แสดงถึงสรุปภาพรวมสรุประดับความเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้ เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 3.59) รองลงมา ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.59) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.45)





ภาพที่ 4.1 โมเดลเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น



## บทที่ 5

### สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

#### 1. สรุปการวิจัย

##### 1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น 2) สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น 3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดขอนแก่น

##### 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

##### 1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564 ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอโนนศิลา อำเภอพระยืน อำเภอบ้านไผ่ และอำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 201 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) อ้างใน จินดา ขลิบทอง (2555: 19) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 ราย และสุ่มคัดเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกร

**1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตฝักตลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตฝักตลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตฝักตลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา และได้แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย และได้นำมาแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว จึงได้ทำการทดสอบหาความเที่ยงของเนื้อหา โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการผลิตฝักตลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น เท่ากับ 0.843

**1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล** นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

### 1.3 ผลการวิจัย

#### 1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรของเกษตรกร

1) สภาพทางสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.2 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี ร้อยละ 59.0 จบการศึกษาระดับมัธยมตอนต้น ร้อยละ 53.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 คน แรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 3.46 คน ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตฝักเฉลี่ย 1.5 ครั้งต่อปี มีประสบการณ์ผลิตฝักเฉลี่ย 5.99 ปี ร้อยละ 30.3 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 17.22 ไร่ ร้อยละ 86.6 ลักษณะถือครองที่ดินเป็นของตนเอง รายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ย 47,982.09 บาท ต้นทุนการผลิตฝักเฉลี่ย 4,571.49 บาท รายได้จากการผลิตฝักเฉลี่ย 16,338.81 ไร่ ร้อยละ 42.2 แหล่งเงินทุนการผลิตฝักเป็นของตนเอง

**1.3.2 สภาพการผลิตฝักตลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร**

1) จากการศึกษาสภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พื้นที่ปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนรอบการผลิตผักปีที่ผ่านมา รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย จำหน่ายผลผลิตผัก พบว่า ร้อยละ 30.8 ตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัยเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแนะนำ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกผัก เฉลี่ย 7.66 ไร่ ชนิดผักที่ปลูก คือ ร้อยละ 17.9 ปลูกโหระพา รองลงมา ร้อยละ 16.2 กะเพรา ร้อยละ 14.5 ผักชี ร้อยละ 10.0 กวางตุ้งและผักบุ้งจีน ร้อยละ 9.1 ผักสลัด ร้อยละ 7.4 คะน้า ร้อยละ 4.6 ชะอม ร้อยละ 3.7 พริก ร้อยละ 2.3 คื่นช่าย ร้อยละ 1.1 ถั่วฝักยาวและผักหวานป่า และ ร้อยละ 0.3 บวบ ตามลำดับ ร้อยละ 88.0 ปลูกเพียงครั้งเดียว รองลงมา ร้อยละ 11.9 ปลูกหลายครั้ง ตามลำดับ ร้อยละ 59.7 ปลูกผักช่วงเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน ร้อยละ 87.3 ขายผักสด ร้อยละ 59.2 จำหน่ายเอง

2) จากการศึกษาการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านวัตถุดิบ วัสดุอันตรายทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ เกษตรกรมีการปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

(1) ด้านแหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.8 น้ำที่ใช้ในการปลูกพืชต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต ร้อยละ 95.5 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกพื้นที่โดยรอบ และร้อยละ 57.5 ใช้น้ำหลังการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำดื่มหรือเทียบเท่า โดยให้ความสำคัญกับน้ำที่สัมผัสผลผลิตส่วนที่บริโภคได้ตามลำดับ

(2) ด้านพื้นที่ปลูก พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.4 มีการวางแผนแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 62.7 มีจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี และร้อยละ 52.2 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต ตามลำดับ

(3) ด้านวัตถุดิบ วัสดุอันตรายทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.8 จัดเก็บวัตถุดิบ วัสดุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ ร้อยละ 54.5 มีการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุดิบ วัสดุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และร้อยละ 23.9 ใช้

สารเคมีตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ตามลำดับ

(4) *ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว* พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 97.8 ทำความสะอาดเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ภาชนะบรรจุ และขนส่งผลิตผลทุกครั้งก่อนและหลังใช้งาน ร้อยละ 88.8 พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูก และแหล่งน้ำ และร้อยละ 87.3 ใช้เมล็ดพันธุ์ และปัจจัยการผลิตอื่น มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตามลำดับ

(5) *ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว* พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 98.5 เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม ร้อยละ 97.8 มีการป้องกันสัตว์เลื้อยไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยวคั้บบรรจุและเก็บรักษา ร้อยละ 79.9 มีสถานที่เก็บรักษา อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุให้เป็นสัดส่วน และร้อยละ 58.2 ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง ตามลำดับ

(6) *ด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา* พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 95.5 มีการขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ร้อยละ 44.8 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลผลิตและ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอม และร้อยละ 28.4 ขนย้ายผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวังและขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว ตามลำดับ

(7) *ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล* พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 75.4 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ ร้อยละ 23.9 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรมหรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสุขภาพ หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และร้อยละ 14.9 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เช่น ห้องสุขา และอุปกรณ์การทำความสะอาดที่เพียงพอและพร้อมใช้งาน ตามลำดับ

(8) *ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ* พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 41.0 มี 2 ประเด็น คือ บันทึกข้อมูลในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตผล เช่น การใช้สารเคมีและวัตถุอันตราย การปฏิบัติก่อนและหลังเก็บเกี่ยวในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล และมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย

และปริมาณที่กำหนด ร้อยละ 9.0 เก็บรักษาน้ำที่ข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน ตามลำดับ

### 1.3.3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลวิจัยพบว่า

1) สภาพการส่งเสริมการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลวิจัยพบว่า

(1) ด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.76 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล ด้านแหล่งน้ำ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ด้านพื้นที่ปลูก ตามลำดับ

(2) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรพบว่าเกษตรกรภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.40 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน และการส่งเสริมแบบรายบุคคล ตามลำดับ

ก. การได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.20 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ เกษตรกรสามารถเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำการปลูกผักได้อย่างสะดวก เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนและให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตผัก ที่บ้านและแปลงของเกษตรกร และเกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ ตามลำดับ

ข. การได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.47 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ การจัดศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่ การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิตผัก และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก ตามลำดับ

ค. การได้รับการส่งเสริมแบบมวลชน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.38 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น วิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับสถานการณ์ของพืชผัก ได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น เอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย ตามลำดับ

(3) ด้านการสนับสนุน พบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากมากไปหาน้อย คือ การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก และการสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น ตามลำดับ

2.) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลวิจัยพบว่า

(1) ด้านเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.66 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล รองลงมาด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านแหล่งน้ำ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านพื้นที่ปลูก และ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ตามลำดับ

(2) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ การส่งเสริมแบบมวลชน รองลงมาคือการส่งเสริมแบบรายบุคคล และการส่งเสริมแบบกลุ่ม ตามลำดับ

ก. การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริม แบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการการส่งเสริม อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็นคือเกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์ รองลงมาคือเกษตรกรสามารถเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำ

การปลูกผัก(ได้อย่างสะดวก) และเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนและให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตผักที่บ้านและแปลงของเกษตรกร ตามลำดับ

ข. *การส่งเสริมแบบกลุ่ม* พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.72 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการการส่งเสริม อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็นคือการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้ การผลิตผักในพื้นที่ รองลงมาคือ การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก และการจัดศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่ให้แก่เกษตรกรตามลำดับ

ค. *การส่งเสริมแบบมวลชน* พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริม แบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.23 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็นคือหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย รองลงมาคือเอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร และอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น วิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับสถานการณ์ของพืชผัก และวิทยุโทรทัศน์ ข่าวสถานการณ์พืชผักตามลำดับ

(3) *ด้านการสนับสนุน* พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการด้านการสนับสนุนมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น ระดับมาก 5 ประเด็น คือ การสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก และการสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผักตามลำดับ

#### **1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร**

1) *ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร* ผลการวิจัยพบว่า

(1) *ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี* พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่



ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.81 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ใน ระดับปานกลาง 4 ด้าน คือขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว รองลงมาขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เนื้อหาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก และขาดความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก อยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตามลำดับ

(2) *ด้านวิธีการส่งเสริม* พบว่า เกษตรกรมีปัญหาวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.24 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมแบบมวลชน ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบรายบุคคล ตามลำดับ

ก. *ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล* พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.95 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ เวลาว่างของเกษตรกรไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร และไม่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเวลาที่ต้องการคำแนะนำ ตามลำดับ

ข. *ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม* พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.22 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ขาดแปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ ขาดการอบรม/สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการผลิตผัก และขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตผักจากเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ ตามลำดับ

ค. *ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน* พบว่า เกษตรกรมีปัญหาแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.54 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก รองลงมาขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น ขาดวิทยุโทรทัศน์ ข่าวสถานการณ์พืชผัก ขาดเอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร และ ขาดวิทยุกระจายเสียง ตามลำดับ

(3) **ด้านการสนับสนุน** พบว่า เกษตรกรมีปัญหากการส่งเสริมด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.53 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตฟักรองลงมาขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิตฟัก ขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตฟัก ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตฟัก ตามลำดับอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ขาดการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในการผลิตฟัก

2.) **ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตฟักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** ผลการวิจัยพบว่า

(1) **ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตฟักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** พบว่า เกษตรกรเห็นกับแนวทางการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตฟักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่ามีการผลิตฟักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ใน ระดับมาก 3 ด้าน คือ ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว รองลงมาส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตฟักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้เข้าใจง่ายขึ้น ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตฟัก ตามลำดับ

(2) **ด้านวิธีการส่งเสริม** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.45 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การส่งเสริมรายบุคคล และ การส่งเสริมแบบกลุ่ม ระดับปานกลาง 1 ด้านคือ การส่งเสริมแบบมวลชน

ก. **แนวทางส่งเสริมแบบรายบุคคล** พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น คือ เกษตรกรต้องมีช่องทางการติดต่อกับเกษตรกรได้ทันทีและหลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น เจ้าหน้าที่ควรมีตารางเยี่ยมเยียนเกษตรกรเป็นประจำ และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตฟักได้ ตามลำดับ

ข. *แนวทางการส่งเสริมแบบกลุ่ม* พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.56 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยสม่ำเสมอ ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตผักให้ดีขึ้น และควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และสรุปผล เพื่อพัฒนาการผลิตผักต่อไป

ค. *แนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน* พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.20 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น คือ ควรใช้เอกสารความรู้ เอกสารแผ่นพับและโปสเตอร์ ในการให้ความรู้และข่าวสาร รองลงมา ควรใช้โทรทัศน์/วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวในการให้ความรู้และข่าวสาร และควรใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook Youtube Internet เป็นต้น ในการให้ความรู้และข่าวสาร

(3) *ด้านการสนับสนุน* พบว่า เกษตรกรมีเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่าเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้งหมด 7 ประเด็น คือ ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น รองลงมา ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการทำการผลิตผัก ควรมีการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการทำการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง ควรมีการสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช ควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนในการทำการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่สร้างเครือข่ายการผลิตผักกับกลุ่มอื่น ๆ ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก ควรมีการสนับสนุนสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ ตามลำดับ

## 2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

### 2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

#### 2.1.1 เพศ

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.2 เป็นเพศหญิง รองลงมา ร้อยละ 44.8 เป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับ มุกดาร์สมิ์ สุวรรณพันธ์ (2561) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาด อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 61.2 เป็นเพศหญิง และนาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) ศึกษาเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 65.60 เป็นเพศหญิง และ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.48) ศึกษาการตัดสินใจผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัด สระบุรี พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 63.9 เป็นเพศหญิง เป็นเพศหญิงทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพศหญิงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมเพิ่มมากขึ้น

#### 2.1.2 อายุ

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี สอดคล้องกับ นิตญา อุงพุดชา (2561) ศึกษาการส่งเสริมการปลูกพริกปลอดภัยตามแนวมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46.90 ปี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของอีก 3 คน คือ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.48) ศึกษาการตัดสินใจผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัด สระบุรี พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.15 ปี อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น. 38) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีการผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 55.11 ปี และ จิราภรณ์ หล้าดวง (2561) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลหนองแวง โสภพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 56.66 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงอายุเป็นวัยแรงงานที่ความรู้และสามารถเข้าใจในการบริหารจัดการการผลิตผักปลอดภัยที่มีคุณภาพได้

### 2.1.3 ระดับการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.0 มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาของอีก 3 คน คือ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) ศึกษาเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น. 38) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีการผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และมุกดาโรจน์ สุวรรณพันธ์ (2561) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 80.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พื้นฐานด้านการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน จึงทำให้การได้รับการศึกษาของเกษตรกรอยู่ในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น

### 2.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 คน ซึ่งสอดคล้องกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) ศึกษาเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.08 คน อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น. 38) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีการผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.72 คน และมุกดาโรจน์ สุวรรณพันธ์ (2561) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.92 คน

### 2.1.5 จำนวนแรงงานภาคการเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตร เฉลี่ย 3.46 คน ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.45) พบว่ามีจำนวนแรงงานผลิตผักปลอดภัยโดยเฉลี่ย 2.22 คน อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) พบว่าจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.47 คน นิตญา ถุงพุดชา (2561) พบว่าเกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.70 คน สอดคล้องกับ มุกดาโรจน์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.89 คน

### 2.1.6 การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย เฉลี่ย 1.51 ครั้ง/ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มุกดาโรจน์ สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปลูกผักเฉลี่ย 1.68 ครั้ง

### 2.1.7 ประสิทธิภาพในการผลิตผัก

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการผลิตผัก เฉลี่ย 5.99 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.49) พบว่าเกษตรกรมีประสิทธิภาพในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 6.49 ปี แตกต่างกับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.52) พบว่าเกษตรกรมีประสิทธิภาพผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ ค่าเฉลี่ย 3.24 ปี ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ มุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่าเกษตรกรมีประสิทธิภาพในการปลูกผักเฉลี่ย 10.46 ปี

### 2.1.8 ลักษณะการถือครองที่ดิน

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ย 17.22 ไร่ ซึ่งสอดคล้อง อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ย 19.22 ไร่

### 2.1.9 รายได้จากการทำการผลิตผัก

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการทำการผลิตผัก เฉลี่ย 16,338.81 บาท/ปี ซึ่งสอดคล้อง อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการผลิตผัก 10,000 – 20,000 บาทต่อปี มุกดาร์ศมี สุวรรณพันธ์ (2561) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากการผลิตผัก 14,164 บาท/ปี

### 2.1.10 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกร ใช้แหล่งเงินทุนของตัวเอง ร้อยละ 42.2 ซึ่งสอดคล้องกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.46) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 50.56 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก ปลอดภัยของตนเอง อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.44) พบว่าเกษตรกรมีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกผักส่วนใหญ่เป็นของตนเอง นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบูรณ์ (2555, น.45) พบว่า เกษตรกรใช้เงินทุนของตนเอง แต่แตกต่างกับ คุษฎี พรหมทัต (2558, น.25) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้สำหรับการปลูกผักปลอดภัยมาจากการรวมกลุ่มกู้ยืม จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) กับโกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.61) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 76.7 กู้ยืมเงินมาจากแหล่งเงินทุน สินเชื่อ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง และรายได้จากการผลิตผักค่อนข้างดี จึงสามารถเก็บมาเป็นทุนและต่อยอดในการผลิตผักได้

## 2.2 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

### 2.2.1 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1) *เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัย* พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ตัดสินใจในการผลิตผักปลอดภัยเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแตกต่างกับกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.61) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเกษตรกรทั้งหมดตัดสินใจในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตผักปลอดภัยเพราะขายได้ราคาที่สูงกว่าท้องตลาดทั่วไป และมุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ (2561) ศึกษาแนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.0 มีวัตถุประสงค์ของการผลิตผักเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคมีความต้องการสินค้าเกษตรปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผลิตผักปลอดภัยโดยให้ความรู้คำแนะนำการผลิตผักปลอดภัยอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจ มีแรงจูงใจ ในการผลิตผักปลอดภัยอย่างยั่งยืน

2) *พื้นที่ปลูกผัก* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกผัก เฉลี่ย 7.66 ไร่ ใกล้เคียงกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.53) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักเป็นของตนเองเฉลี่ย 8.35 ไร่

3) *จำนวนรอบในการผลิตผักต่อปี* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการผลิตผัก 1 รอบต่อปี ซึ่งแตกต่างกับ จิราภรณ์ หล้าดวงดี (2561) พบ ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีการปลูกผักหมุนเวียนตลอดทั้งปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรมีการปลูกผักหลังการทำนา เพื่อเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้เพิ่ม

4) *รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขายในรูปแบบผักสด สอดคล้องกับ จิราภรณ์ หล้าดวงดี (2561) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขายแบบผักสด เช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะ เกษตรกรไม่มีชนิดผักที่ปลูกไม่เหมาะกับการแปรรูป และขายแบบผักสด จะสะดวกและได้เงินเร็ว

5) *การจำหน่ายผลผลิต* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรงในท้องถิ่น ใกล้เคียงกับนาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.49) ศึกษาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่าเกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.0) จำหน่ายผลผลิตเองในท้องถิ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะไม่มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน และราคาผลผลิตผักปลอดภัยและผักทั่วไปไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

**2.2.2 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 9.0 เกษตรกรปฏิบัติระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการบันทึกข้อมูล

และการตามสอบ ทั้ง. บันทึกข้อมูลในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตผล เช่น การใช้สารเคมีและวัตถุอันตราย การปฏิบัติก่อนและหลังเก็บเกี่ยวในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล ในการจำหน่ายผลิตผล ต้องมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อหรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย และปริมาณที่จำหน่าย และ เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน สอดคล้องกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ(2560, น.92) ที่ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 38.9 ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรบางส่วนยังไม่สามารถปฏิบัติตาม ข้อกำหนดที่ 8 บันทึกข้อมูลและการตามสอบ เนื่องจากการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติภายในแปลงยังไม่ครบถ้วน และนาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.61 - 62) ศึกษาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.89) มีการปฏิบัติในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด แต่มีประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ที่มีเกษตรกรถึงร้อยละ 45.00 ที่ไม่ปฏิบัติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติในแปลงมีความถี่ในการปฏิบัติสูง จึงทำให้เกษตรกรไม่สะดวกในการจดบันทึกในแต่ละครั้ง

### 2.3 สภาพการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.3.1 สภาพการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีสภาพการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีสภาพการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือด้านการสนับสนุนระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม รองลงมาคือด้านความรู้การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

#### 2.3.1 ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้  
จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก ทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล อาจเป็นเพราะการบันทึกข้อมูลมีความซับซ้อนและค่อนข้างยุ่งยากต่อความเข้าใจ เกษตรกรอาจจะต้องทำความเข้าใจและฝึกการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บ



ข้อมูลมากขึ้น เพื่อให้ผลิตผักปลอดภัยให้ได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้มากขึ้น รองลงมา คือ ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านแหล่งน้ำ ด้านการจัดการคุณภาพใน กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับ นิตญา กุญพุดชา (2561) ที่ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการปลูกพริก ปลอดภัยตามมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความรู้มากที่สุด 8 ประเด็น ได้แก่ (1) การตรวจสอบคุณภาพน้ำ (2) มี การตรวจสอบวิเคราะห์ดินและการปรับปรุงบำรุงดิน (3) การเลือกใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (4) การจัดการด้านคุณภาพผลผลิตพริก (5) สุขลักษณะของการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บ เกี่ยวพริก (6) สถานที่เก็บรักษาถูกสุขลักษณะไม่ถูกแสงแดด โดยตรงป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุ อันตรายสัตว์พาหะนำโรครวมทั้งสัตว์เลี้ยง(7) ผู้ที่จะสัมผัสพริกโดยตรง หลังการเก็บเกี่ยวควรดูแล สุขลักษณะส่วนบุคคล (8) ต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานการสำรวจและการป้องกันกำจัด ศัตรูพืชการได้มาและการใช้ไป

## 2) ด้านวิธีการส่งเสริม

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมใน ภาพรวมอยู่ระดับมาก (เฉลี่ย 3.90) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นพบว่ามีความต้องการ ส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การส่งเสริมแบบมวลชน (เฉลี่ย 4.23) ประเด็น การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีและเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล (เฉลี่ย 3.76) ประเด็นที่เกษตรกรสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหา ได้ทันเหตุการณ์ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (เฉลี่ย 3.72) ประเด็นการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้ การผลิตผักในพื้นที่ ขัดแย้งกับ นิตญา กุญพุดชา (2561) ที่ศึกษาการส่งเสริมการปลูกพริกปลอดภัย ตามแนวมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเกษตรกร ส่วนมากต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในวิธีบรรยาย และสาธิต ดังนั้น ควรมีการส่งเสริม โดยใช้สื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการ ในการเขียนเขียน ให้คำแนะนำ จัดอบรมให้ความรู้ นำสื่อสิ่งพิมพ์เอกสาร คู่มือไปให้เกษตรกรศึกษาเพิ่มเติม รวมถึงแนะนำช่องทางในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้หอกระจายข่าวหมู่บ้าน และใช้วิธีการส่งเสริมด้วยการฝึกปฏิบัติ การสาธิต จัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้และการบรรยาย เพื่อให้เกษตรกรได้มีการทดลองทำ สาธิต และได้ศึกษาดูงาน ทำให้เกษตรกรเข้าใจได้มากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกร มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารและหาแหล่งข้อมูลความรู้ได้มากขึ้น เพื่อความสะดวก

และเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และยังคงต้องการคำแนะนำ/ปรึกษา ส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมอีกด้วย

### 3.) ด้านการสนับสนุน

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรในภาพรวมมีความต้องการในระดับมาก (เฉลี่ย 3.96) ได้แก่ การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น การสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก ใกล้เคียงกับจิราภรณ์ หล้าดวง (2561) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดี การเยี่ยมชมให้คำแนะนำต่อเนื่อง การจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม การจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาถูก การจัดหาแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิต การประกันราคาผลผลิต การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิต การตลาด และการให้บริการ เอกสารคำแนะนำ ใกล้เคียงกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.89 - 90) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการในระดับมากที่สุดในเรื่องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดี การจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาถูก และการประกันราคาผลผลิต ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุน ปัญหาด้านความรู้ ราคาผลผลิตต่ำ ปุ๋ยอินทรีย์/สารชีวภาพราคาแพง จึงมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือให้การสนับสนุนในการจัดหาแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตคุณภาพดีราคาถูก รวมถึงการให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมชมให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม

**2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น**

**2.4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น** ผลวิจัยพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก คือ ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก รองลงมา ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิตผัก ขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปัญหาระดับปานกลาง คือขาดแปลงเรียนรู้/สาธิต ขาดการอบรม/สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขาดการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ขาดความรู้ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล ใกล้เคียงกับ นิตญา อุงพุดชา (2561) ศึกษาส่งเสริมการปลูกพริกปลอดภัยตามแนวมาตรฐานเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก 4 ประเด็น คือปัญหาขาดแคลนน้ำในการปลูกพริก

ปัญหาการฝึกอบรมให้ความรู้เกษตรกร ปัญหาการจذبบัณฑิตข้อมูลและปัญหาการทบทวน การปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรดีที่เหมาะสมหรือทบทวนบัณฑิตข้อมูลปีละ 1 ครั้ง อาจเนื่องมาจากเนื้อหาข้อมูลในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีค่อนข้าง ซับซ้อนเข้าใจยาก และมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ ประเด็นปัญหาส่วนใหญ่ที่พบจึงเกี่ยวกับการขาด การบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งก็ตรงกับข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่ต้องการ ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้ความรู้จذبบัณฑิตข้อมูลในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี

#### 2.4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

1) ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาความรู้ในเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรให้การอบรมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บ เกี่ยว เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นการเก็บเกี่ยวและการ ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวเป็นด้านที่มีแนวทางปฏิบัติหลายขั้นตอน ทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจใน แนวทางปฏิบัติที่ถูกรู้

2) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ควรเปิดช่องทางติดต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ เกษตรกรมีช่องทางการติดต่อได้ทันทีและหลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะเกษตรกรต้องการความสะดวก รวดเร็วในการเข้าถึงเจ้าหน้าที่ เพื่อสอบถาม ปรีกษา ขอ คำแนะนำ ได้โดยตรง โดยไม่ต้องเสียเวลาเข้าไปพบที่สำนักงาน

3) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่ง บัณฑิตการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการ ส่งเสริมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกร ยังเข้าไม่ถึงแหล่งบัณฑิตการผลิตที่มีคุณภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ และราคาที่เหมาะสม

### 3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

#### 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

### 3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) เกษตรกรควรให้ความร่วมมือ เข้าร่วมอบรม จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงาน ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานเกี่ยวข้องที่เข้าไปให้การสนับสนุน ด้านองค์ความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการผลิตผักปลอดภัย ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้มีคุณภาพและได้การรับรองมาตรฐานสินค้า ต่อไป

2) เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติในการการบันทึกข้อมูล ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการบันทึกข้อมูล และการตามสอบ

3) เกษตรกรควรทำการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการจดบันทึกข้อมูล กิจกรรมที่ปฏิบัติภายในแปลงของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

### 3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดอบรม เชิญวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้ความรู้ แนะนำ และสอนวิธีการบันทึกข้อมูลและจัดการจัดเก็บข้อมูล ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ติดตาม ให้คำแนะนำ วิธีการปฏิบัติและการจดบันทึกข้อมูลของเกษตรกร อย่างสม่ำเสมอ

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ ในเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุทัศน์ หอกระจายเสียงหมู่บ้าน และวิทยุชุมชน เป็นต้น

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรจัดอบรม เชิญวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้ความรู้ การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ติดตาม ให้คำปรึกษา วิธีการปฏิบัติการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

6) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรให้การสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ทั้งทางโทรศัพท์ และแอปพลิเคชัน ต่างๆ เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกษตรกรแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์

7.) เจ้าหน้าที่ควรมีการจัดส่งเสริมการเกษตร ควรจัดอบรม หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสินเชื่อ, โครงการเกี่ยวกับการแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เงินทุน จาก ธนาคารเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ และแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนเกษตรกร

### 3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและระดับนโยบาย

1.) การจัดทำโครงการการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านการส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ควรเน้นการส่งเสริมความรู้ในเรื่องขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อให้เกษตรกรได้รู้และเข้าใจในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาการผลิตผักปลอดภัยสู่การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มมูลค่า สร้างโอกาส สร้างรายได้ และเกิดความยั่งยืน ต่อไป

2.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานกับหน่วยงานภาคี ในการขอรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น และแนะนำแหล่งจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก

### 3.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยซ้ำในพื้นที่เดิม ในกรณีที่เกษตรกรทำการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ต่อเนื่องมาแล้วหลายปี เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงการพัฒนาแนวทางและการนำนวัตกรรมมาส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรมาถ่ายทอดให้เกษตรกรไปสู่เป้าหมายในการได้รับการรับรองมาตรฐาน สินค้าเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และมาตรฐานสินค้าเกษตรอื่นๆ ด้วย



บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *การผลิตพืชผักปลอดภัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- \_\_\_\_\_. (2562). *ระบบมาตรฐาน GAP*. กรุงเทพมหานคร : อีเลฟเว่น สตา อินเตอร์เทรค.
- \_\_\_\_\_. (2564). *คู่มือ โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐาน GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน ปี 2564*. สืบค้นจาก เว็บไซต์ <https://ssnet.doae.go.th/>
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น (พ.ศ. 2561-2564)*. สืบค้นวันที่ 18 สิงหาคม 2564 จากเว็บไซต์ <http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/main.php?cont=download>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2538) *ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง* สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2564 จากเว็บไซต์ <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/91319>
- กรมวิชาการเกษตร. (2559) *หลักเกณฑ์การตรวจประเมินแหล่งผลิต GAP พืช* สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 จังหวัดขอนแก่น
- กนกกาญจน์ สว่างเมฆ. (2560). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- โกสินทร์ แสงสว่างค์. (2558). *การตัดสินใจผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดสระบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น. (2563). *แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดขอนแก่น.ปี 2561-2565* สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://www.opsmoac.go.th/khonkaen-strategic-files-422791791849>
- จักรพงษ์ ไชยวงศ์. (2550). *ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2560). *แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสาร เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 2, น. 26-37). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*

\_\_\_\_\_. (2553). *วิธีการส่งเสริมการเกษตร. ในประมวล สาระชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 8 (น. 8-13). นนทบุรี. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*

คุษฎี พรหมทัต. (2558, น.25). *พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*

เฉลิมศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร. ซีเอ็ดยูเคชั่น.*

นิตญา ถุงพุดชา. (2561). *การส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยตามแนวมาตรฐานเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*

นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร ในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร.*

นาวิินทร์ แก้วดวง. (2558). *การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*

นิตยา 111. (2555). *ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของ Maslow (Hierarchy of needs.1970) สืบค้นวันที่ 25 พฤษภาคม 2564 จากเว็บไซต์*

<https://nittaya111.wordpress.com/2012/01/11/3-2->

[%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B8%A5%E0%B8%B3%E0%B8%94%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/](https://nittaya111.wordpress.com/2012/01/11/3-2-%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B8%A5%E0%B8%B3%E0%B8%94%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/)

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2561). *การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ในประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร(หน่วยที่ 6,น. 49-59) . นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.*



- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ผักไทยที่ส่งออกต่างประเทศมากที่สุด. (2564). สืบค้นจาก <https://www.fsep.michigan.org/ผักไทยที่ส่งออก/>  
พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2561). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน  
ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4, น. 2-51).*  
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2557). *ศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มุกดาร์ศรี สุวรรณพันธ์. (2561). *แนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบล  
ปะหลาน อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต  
ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ  
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา  
7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ : สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น. (2563). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด ปี 2561 - 2564*.  
สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2559). *มาตรฐานสินค้าเกษตร (9001- 2556)  
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร* สืบค้นวันที่ 30 กรกฎาคม 2564 จาก  
เว็บไซต์ [https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP\\_food%20crop.pdf](https://www.acfs.go.th/standard/download/GAP_food%20crop.pdf)
- อารีรัตน์ ศิริโชติ. (2555). *การใช้เทคโนโลยีการผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบทจังหวัด  
ขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*.  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.



ภาคผนวก



ภาคผนวก ก  
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

วันที่สัมภาษณ์.....

## แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

คำแนะนำ : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละ

คำถามตามที่เกษตรกรตอบและแสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดภัยในจังหวัดขอนแก่น

## 1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา
 

( ) 1. ประถมศึกษา	( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	( ) 4. อนุปริญญาตรี/ปวส.
( ) 5. ปริญญาตรี	( ) 6. อื่นๆ (ระบุ) .....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)
5. จำนวนแรงงานภาคการเกษตร.....คน
6. ในปีการผลิต 63/64 ท่านได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัย จำนวน.....ครั้ง
7. ประสบการณ์ในการผลิตผักมาแล้ว.....ปี
8. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร
 

( ) 1. ไม่ได้เป็นสมาชิก	
( ) 2. เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
( ) 2.1 สหกรณ์ภาคการเกษตร	( ) 2.2 กลุ่มเกษตรกร
( ) 2.3 กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	( ) 2.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
( ) 2.5 วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย	( ) 2.6 ลูกค้า ธ.ก.ส.
( ) 2.7 อื่น ๆ (ระบุ).....	

## 1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด ..... ไร่
2. ลักษณะการถือครองที่ดิน (ทั้งมีเอกสารสิทธิ์และไม่มีเอกสารสิทธิ์)  
 1. ของตนเอง       2. เช่า       3. อื่นๆ (ระบุ).....
3. รายได้จากการทำการเกษตร ปีการผลิต 63/64 (ไม่หักค่าใช้จ่าย) .....บาท
4. ต้นทุนการผลิตผัก ปีการผลิต 63/64 .....บาท
5. รายได้จากการผลิตผัก ปีการผลิต 63/64 (ไม่หักค่าใช้จ่าย) .....บาท
6. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)  
 1. ของตนเอง       2. กู้จาก ธ.ก.ส.  
 3. กู้กองทุนหมู่บ้าน       4. กู้จากธนาคารพาณิชย์  
 4. กู้จากสหกรณ์การเกษตร       6. อื่น ๆ ระบุ.....

### ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำแนะนำ : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามตามที่เกษตรกรตอบและแสดงความคิดเห็น

#### ตอนที่ 2.1 การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1. เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)  
 1. เพื่อนบ้านชักชวนหรือทำตามเพื่อนบ้าน  
 2. ขายได้ราคาที่สูงกว่า  
 3. สามารถส่งผลผลิตทั้งหมดเข้ากลุ่ม เพื่อจำหน่าย  
 4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร  
 5. สุขภาพอนามัย  
 6. อื่น ๆ ระบุ.....
2. พื้นที่ปลูกผัก ..... ไร่
3. ท่านปลูกผักอะไรบ้าง  
 1. ผักสลัด       2. ผักคะน้า       3. ผักบุ้งจีน       4. พริก  
 5. ถั่วฝักยาว       6. แตงกวา       7. คื่นฉ่าย       8. ฟักทอง  
 9. บวบ       10. มะเขือเทศ       11. สะระแหน่       12. ชะอม  
 13. กะเพรา       14. โหระพา       15. กวางตุ้ง       16. ผักชี  
 17. ผักหวานป่า       18. อื่นๆ ระบุ .....

## 4. จำนวนรอบการผลิตผักปีที่ผ่านมา

- ( ) 1. ปลูกเพียงครั้งเดียว
- ( ) 2. ปลูกหลายครั้ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ( ) 2.1 ช่วงเดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน มกราคม
- ( ) 2.2 ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ถึงเดือน เมษายน
- ( ) 2.3 ช่วงเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน กรกฎาคม
- ( ) 2.4 ช่วงเดือน สิงหาคม ถึงเดือน กันยายน

## 9. รูปแบบผลผลิตที่กำหนด

- ( ) 1. ผักสด ( ) 2. ผักแปรรูป

## 10. กำหนดผลผลิต (ผัก) วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. กำหนดเอง
- ( ) 2. กำหนดผ่านพ่อค้าคนกลาง/สั่ง
- ( ) 3. รวมกลุ่มกำหนด/สหกรณ์
- ( ) 4. มีลูกค้ามารับซื้อถึงที่
- ( ) 5. อื่น ๆ ระบุ.....

**ตอนที่ 2.2 การปฏิบัติด้านการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร**

คำแนะนำ : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ระดับการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรเท่านั้น

ประเด็น	คำตอบ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
<b>แหล่งน้ำ</b>		
1. ใช้น้ำในกระบวนการผลิตที่มาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต [a.1]		
2. ใช้น้ำหลังการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำดื่มหรือเทียบเท่าโดยให้ความสำคัญกับน้ำที่สัมผัสผลผลิตส่วนที่บริโภคได้ [a.2]		
3. มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกพื้นที่โดยรอบ [a.3]		

ประเด็น	คำตอบ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
<b>พื้นที่ปลูก</b>		
4.พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต [a.4]		
5.มีการวางแผนผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน [a.5]		
6.จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี [a.6]		
<b>วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร</b>		
7.ใช้สารเคมีตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร [a.7]		
8.จัดเก็บวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ [a.8]		
9.มีการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น [a.9]		
<b>การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว</b>		
10.ใช้เมล็ดพันธุ์ และปัจจัยการผลิตอื่น มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ [a.10]		
11.พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ [a.11]		
12.ทำความสะอาดเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตร ภาชนะบรรจุ และขนส่งผลผลิตทุกครั้งก่อนและหลังใช้งาน [a.12]		
<b>การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว</b>		
13.เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า [a.13]		
14.ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง [a.14]		
15.มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุให้เป็นสัดส่วน [a.15]		
16.มีการป้องกันสัตว์เลื้อยคลานให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยวคัรบบรรจุและเก็บรักษา [a.16]		

ประเด็น	คำตอบ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
<b>การพักผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูกและการเก็บรักษา</b>		
17.มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลิตผล และ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอม [a.17]		
18.มีการขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค [a.18]		
19.ขนย้ายผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เกี่ยวข้อง [a.19]		
<b>สุขลักษณะส่วนบุคคล</b>		
20.ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ [a.20]		
21.มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล เช่น ห้องสุขา และอุปกรณ์การทำความสะอาดที่เพียงพอและพร้อมใช้งาน [a.21]		
22.มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม หรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสุขภาพ หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล [a.22]		
<b>บันทึกข้อมูลและการตามสอบ</b>		
23.บันทึกข้อมูลในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตผล เช่น การใช้สารเคมีและวัตถุอันตราย การปฏิบัติก่อนและหลังเก็บเกี่ยวในขั้นตอนสำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล [a.23]		
24. มีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย และปริมาณที่จำหน่าย [a.24]		
25.เก็บรักษาบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน [a.25]		







ประเด็น	ไม่ได้รับ การ ส่งเสริม	ได้รับ การ ส่งเสริม	ระดับการได้รับการส่งเสริม					ระดับความต้องการการส่งเสริม					
			มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
3.4 การสนับสนุนการวางแผนด้าน การผลิตผัก [ธ.4],[ธ.44]													
3.5 การสนับสนุนให้เกษตรกรมี การรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก [ธ.5],[ธ.55]													
3.6 การสนับสนุนให้เกษตรกรมี การสร้างเครือข่ายการผลิตผัก [ธ.6],[ธ.66]													



ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

#### 4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำแนะนำ : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<b>1.ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี</b>					
1.1 เนื้อหาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก [g1.1]					
1.2 ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี [g1.2]					
1.3 ขาดความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก [g1.3]					
1.4 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว [g1.4]					
1.5 ขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล [g1.5]					
<b>2.ด้านวิธีการส่งเสริม</b>					
<b>2.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล</b>					
2.1.1 ไม่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเวลาที่ต้องการคำแนะนำ [h2.1.1]					
2.1.2 เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร [h2.1.2]					
2.1.3 เวลาว่างของเกษตรกรไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่ [h2.1.3]					
<b>2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม</b>					
2.2.1 ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง [i2.2.1]					
2.2.2 ขาดการอบรม/สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ [i2.2.2]					
2.2.3 ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการผลิตผัก [i2.2.3]					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2.4 ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตผักจาก เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ [i2.2.4]					
2.2.5 ขาดแปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบ ให้เกษตรกร [i2.2.5]					
<b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>					
2.3.1 ขาดเอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับ การผลิตผักเพื่อเกษตรกร [j2.3.1]					
2.3.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินไม่ทั่วถึง และเข้าใจ ยาก [j2.3.2]					
2.3.3 ขาดวิทยุกระจายเสียง [j2.3.3]					
2.3.4 ขาดวิทยุโทรทัศน์ ข่าวด้านการฉีษผัก [j2.3.4]					
2.3.5 ขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น [j2.3.5]					
<b>3. ด้านการสนับสนุน</b>					
3.1 ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตผัก [k3.1]					
3.2 ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก [k3.2]					
3.3 ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิต ผัก [k3.3]					
3.4 ขาดการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในการผลิตผัก [k3.4]					
3.5 ขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกร ผู้ผลิตผัก [k3.5]					
3.10 อื่นๆ.....					

**ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี**

คำแนะนำ : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<b>1. ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี</b>					
1.1 ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้เข้าใจง่ายขึ้น [11.1]					
1.2 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี [11.2]					
1.3 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก [11.3]					
1.4 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว [11.4]					
1.5 ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล [11.5]					
<b>2. ด้านวิธีการส่งเสริม</b>					
<b>2.1 การส่งเสริมรายบุคคล</b>					
1) เจ้าหน้าที่ควรมีตารางเยี่ยมเยือนเกษตรกรเป็นประจำ [m2.1.1]					
2) เกษตรกรต้องมีช่องทางการติดต่อกับเกษตรกรได้ทันทีและหลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น [m2.1.2]					
3) พัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตผักได้ [m2.1.3]					
<b>2.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม</b>					
1) ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ [n2.3.1]					
2) ควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ [n2.3.2]					
3) ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตผักที่ดีขึ้น [n2.3.3]					
4) มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยมาเสมอ [n2.3.4]					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีเวทีแลกเปลี่ยน ความรู้ และสรุปผล เพื่อพัฒนาการผลิตต่อไป [n2.3.5]					
<b>2.3 การส่งเสริมแบบมวลชน</b>					
1) ควรใช้โทรทัศน์/วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวใน การให้ความรู้และข่าวสาร [o2.3.1]					
2) ควรใช้ออกสารความรู้ เอกสารแผ่นพับและโปสเตอร์ ในการให้ความรู้ และข่าวสาร [o2.3.2]					
3) ควรใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook Youtube Internet เป็นต้น ในการให้ความรู้และข่าวสาร [o2.3.3]					
4) อื่นๆ .....					
<b>3.ด้านการให้การสนับสนุน</b>					
3.1 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและ ราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น [p3.1]					
3.2 ควรมีการสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช [p3.2]					
3.3 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการทำการผลิต [p3.3]					
3.4 ควรมีการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการทำการผลิต อย่างต่อเนื่อง [p3.4]					
3.5 ควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนใน การทำการผลิตอย่างต่อเนื่อง [p3.5]					
3.6 ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มเกี่ยวกับการ ผลิตผัก [p3.6]					
3.7 ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่สร้างเครือข่ายการผลิต ผักกับกลุ่มอื่น ๆ [p3.7]					
3.8 ควรมีการสนับสนุนสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ [p3.8]					
3.9 อื่น ๆ .....					

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

**ภาคผนวก ข**

คำสัมภาษณ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์





ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น

แบบสัมภาษณ์	Cronbach's Alpha
ตอนที่ 3.1 การได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.835
ตอนที่ 3.2 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.823
ตอนที่ 4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.804
ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.918
<b>Cronbach's Alpha</b>	<b>0.876</b>

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 3.1 การได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านแหล่งน้ำ	0.843
ด้านพื้นที่ปลูก	0.829
ด้านการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร	0.817
ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	0.844
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	0.820
ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง	0.831
ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	0.823
ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล	0.823
เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมชมและให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตผัก ที่บ้านและแปลงของเกษตรกร	0.822
เกษตรกรสามารถเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำการปลูกผักได้อย่างสะดวก	0.829
เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์	0.815
การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก	0.808
การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่	0.826

## ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
การจัดศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่ให้แก่เกษตรกร	0.826
เอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร	0.833
หออกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย	0.833
วิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับสถานการณ์ของพืชผัก	0.829
วิทยุโทรทัศน์ ข่าวสถานการณ์พืชผัก	0.832
การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น	0.831
การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น	0.830
การสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น	0.832
การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก	0.832
การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก	0.827
การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก	0.841
การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก	0.840
<b>Cronbach's Alpha</b>	<b>0.835</b>

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 3.2 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านแหล่งน้ำ	0.822
ด้านพื้นที่ปลูก	0.819
ด้านการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร	0.817
ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	0.823
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	0.819
ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตภายในแปลง	0.812
ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	0.817
ด้านการบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูล	0.816
เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมชมและให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตผัก ที่บ้านและแปลงของเกษตรกร	0.821

## ตารางภาคผนวกที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
เกษตรกรสามารถเข้าพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำการปลูกผักได้อย่างสะดวก	0.825
เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ได้ เพื่อสอบถาม/ขอความช่วยเหลือ	0.817
ช่วยเหลือด้านการผลิตผักโดยตรง และแก้ไขปัญหาได้ทันเหตุการณ์	
การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก	0.808
การจัดทำแปลงสาธิต/แปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่	0.809
การจัดศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่ให้แก่เกษตรกร	0.808
เอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร	0.808
หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างทั่วถึง และเข้าใจง่าย	0.811
วิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับสถานการณ์ของพืชผัก	0.818
วิทยุโทรทัศน์ ข่าวสถานการณ์พืชผัก	0.820
การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตพืชผัก เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น	0.825
การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น	0.822
การสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น	0.818
การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก	0.819
การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก	0.815
การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตผัก	0.811
การสนับสนุนให้เกษตรกรมีการสร้างเครือข่ายการผลิตผัก	0.810
<b>Cronbach's Alpha</b>	<b>0.823</b>

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 4.1 ปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
เนื้อหาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก	0.811
ขาดความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.821
ขาดความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆเพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก	0.814
ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	0.807
ขาดความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	0.817
ไม่สามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเวลาที่ต้องการคำแนะนำ	0.795
เจ้าหน้าที่ไม่มีเวลาเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร	0.799
เวลาว่างของเกษตรกรไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่	0.796
ขาดการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง	0.789
ขาดการอบรม/สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่	0.791
ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการผลิตผัก	0.800
ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตผักจากเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่	0.799
ขาดแปลงเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกร	0.786
ขาดเอกสารคู่มือ/แผ่นพับแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผักเพื่อเกษตรกร	0.778
หออกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินไม่ทั่วถึง และเข้าใจยาก	0.784
ขาดวิทยุกระจายเสียง	0.772
ขาดวิทยุโทรทัศน์ ข่าวสถานการณ์พืชผัก	0.774
ขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่าง Line Facebook Youtube เป็นต้น	0.767
ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตผัก	0.797
ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก	0.800
ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิตผัก	0.798
ขาดการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในการผลิตผัก	0.809
ขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผัก	0.802
<b>Cronbach's Alpha</b>	<b>0.804</b>

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้เข้าใจง่ายขึ้น	0.920
ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0.918
ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการใช้วิธีการอื่นๆ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชในการผลิตผัก	0.919
ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	0.924
ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	0.920
เจ้าหน้าที่ควรมีตารางเยี่ยมชมเกษตรกรเป็นประจำ	0.924
เกษตรกรต้องมีช่องทางการติดต่อกับเกษตรกร ได้ทันทีและหลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น	0.913
พัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตผักได้	0.916
ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตผักในพื้นที่ ระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ	0.913
ควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานนอกพื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความริเริ่มสร้างสรรค์	0.912
ควรมีแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตผักให้ดีขึ้น	0.913
มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยมาเสมอ	0.918
ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และสรุปผลเพื่อพัฒนาการผลิตผักต่อไป	0.912
ควรใช้โทรทัศน์/วิทยุกระจายเสียง/เสียงตามสาย/หอกระจายข่าวในการให้ความรู้และข่าวสาร	0.913
ควรใช้ออกสารความรู้ เอกสารแผ่นพับและโปสเตอร์ ในการให้ความรู้และข่าวสาร	0.914
ควรใช้สื่อผ่านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook Youtube Internet เป็นต้น ในการให้ความรู้และข่าวสาร	0.916
ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น	0.912
ควรมีการสนับสนุนปัจจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช	0.912
ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการทำการผลิตผัก	0.910

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ควรมีการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการทำการผลิตอย่างต่อเนื่อง	0.912
ควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนในการทำการผลิตอย่างต่อเนื่อง	0.913
ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มเกี่ยวกับการผลิต	0.913
ควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่สร้างเครือข่ายการผลิตกับกลุ่มอื่น ๆ	0.913
ควรมีการสนับสนุนสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในพื้นที่	0.911
<b>Cronbach's Alpha</b>	<b>0.918</b>



**ประวัติผู้วิจัย**

<b>ชื่อ</b>	นางสาวรัชดาภรณ์ โพธิ์พาด
<b>วัน เดือน ปีเกิด</b>	20 มกราคม 2530
<b>สถานที่เกิด</b>	อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
<b>ประวัติการศึกษา</b>	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขา กัญญาวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
<b>สถานที่ทำงาน</b>	สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น
<b>ตำแหน่ง</b>	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

